

SCIENCE-FICTION, ÎNTRE COPILARIE SI ADEVÂR

Ne aflăm acum în al zecelea an de cînd cenacul de literatură și artă științifico-fantastică „H. G. Wells” — curiozitate în stare de magmă și neînșovită însetare de „vis științific” — își găsește „ieșirea la mare” prin școala de presă studențescă, talent și îndărătnicie ce se cheamă „Forum studențesc”. Zece ani de publicare a celor mai bune creații și studii de science-fiction, dar nu numai astăzi, zece ani în care omenirea a inventat cubul Rubik și racheta de croazieră, în care țările bogate s-au mai îmbogățit și cele sărace au mai sărăcit puțin (cîte puțin), în care — monstruoasă ironie — infometării i se adaugă militarismul, iar subdezvoltării — experiențele nucleare.

Avinđ în vedere umanitatea ca posibil cifru al unei reacții abisale, literatura S.F. a „Paradoxului” timișorean emite ipoteze asupra zilei de mișine, îmbogățind-o — pînă atunci — pe cea de azi, cu o speranță, cu un vis.

La rădăcina oricărei incursiuni în spațiul — și timpul — ipotetic, stăruie ideea de umanizare, sensibilizare, îmbogățire a necunoscutului cu o anume istorie a sa, istorie ce nu înseamnă — uneori — doar faptă, ci și ieșire din neînțîňă, întru întîmpinarea ființei, adică a înțelegerei și trăirii. Nimic nu se întîmplă — nu se poate întîmpla — în afara umanului și prin aceasta literatura științifico-fantastică primește nuanța unei — parafrazind — lupte cu absurdul, cu incertul, cu amenințarea distrugerii, în cele din urmă cu însăși moartea. În acest sens, caracteristica fundamentală a ultimelor decenii de creație S.F. o constituie îndepărțarea de ficțiunea pură și abordarea viitorului prin prisma întîmplărilor prezente. Holocaustul universal, surparea ființării

pînă la starea de rocă, sau înlăturarea ei din calea „mecanicizării”, „robotizării” absolute, sint teme ce părăsc definitiv simpla narățune (basmul cosmic al secolului XX), ridicind semne de întrebare, devansind — plauzibil — o situație reală.

S-a spus, nu de puține ori, că science-fiction înseamnă copilărie. Aventură imaginată. Rupere de real. Pură fantezie. Așa cum s-a spus despre Galilei că e un minciнос și despre Saint-Exupéry că e un aventurier fără căptăii. În mijlocul lumii maturizate pînă la exces, cenacul „H. G. Wells” își revendică dreptul la copilărie, dar la copilăria privită ca primă — și adevărată — înțelegere a contingentului, ca naivitate voltaireană de constatare a strimbătășilor de toate felurile, neîncredere, uimire aparentă și supremă candoare, ca dorință de a opune realului — imaginarul ce-l cuprinde și-l anulează; copilăria, deci, ca netămaduită jinduire spre cunoaștere.

Prin ce este, totuși, „Paradoxul” o publicație demnă de „a fi luată în serios” — se vor fi întrebînd unii, cu o nuanță retorică.

Prin aceea că, deși scrisă de tineri, se adresază tuturor, deși „fantezistă”, ne propune să gindim cu luare-amintire asupra propriului nostru chip — în viitor, deși „copilărescă”, refuză astăzi contemplarea wolffiană a celei mai bune dintre lumile posibile, cit și palida evadare în spațiu esteticului, promovind principiul — unicul intemeiat — al luptei neconvenînte, pentru pace, pentru lumină, pentru libertate, pentru ideea — stăruitoare, adincă, demnă — de OM.

RADU CIOBOTEA

Vechiul dictum „Cind tunurile vorbesc, muzele tac”, perimat mai de mult, își pierde încă o dată valabilitatea acum cînd popoarele — și o dată cu ele poporul român — se ridică impetuos pentru dreptul umanității la viață, împotriva înrăutății în reie zeu Marte, înnoit substanțial și sofisticat cu modern armament nuclear. Sensibile la pașii zângănitorii ai armurilor din ce în ce mai primejdioase, muzele nu-și caută deloc refugiu în peșterile tăcerii ca în atîtea războaielor trecute, către care apoi priveau în urmă, cîi capătă glas de minie care le conțopează organic cu lupta celor mulți și de pretutindeni pentru pace și înțelegere pasnică în orice împrejurare. Colecțiile naționale „Scriitorii și pacea” din primăvara timișoreană a acestui an au afirmat răspicat că muzeele nu tac și nu vor tăcea, că ele vor ocupa locul pe care-l merită pe baricadele apărării vieții, a înseși flinței planei, umanității.

Literatura nu a ocolit niciodată tema războiului. Fie ea orală și anonimă, sau scrisă și constituită în opere culte memorabile, ea a luat atitudine, schimbându-și optica în funcție de epocă, de orînduri sociale, de tehnici a războaielor. De la exaltarea eroismului, a bărbătiei, a jertfei de sine (Odiseea, baladele populare), și de la patriotismul fierbințe cu care erau privite „războiale drepte” (Scrisoarea III de Mihai Eminescu, Război și pace” de Lev Tolstoi) s-a ajuns la o atitudine critică, demascatoare, mai cu seamă după „primul război mondial”. Muzele au început să privească înapoi cu minie și aşa s-au născut scrieri cutremurătoare, precum Focul de Barbusse sau Nîmic nou pe frontul de vest de Erich Maria Remarque și enumerarea ar putea continua.

Tema războiului nu a fost ocolită nici de cei mai de seamă scriitori români. Distanțele față de literatura dedicată războiului din 1877 sunt vizibile în operele inspirate din evenimentele celor două mari război ale secolului XX, în atinge directă cu istoria poporului român. Liviu Rebreanu, Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu, Eusebiu Cămilar, Cezar Petrescu — și am amintit doar cîteva nume reprezentative — manifestă luciditate critică și atitudine radicală în conexiunile naționale și sociale ale acestor conflagrații. Ca popor care a pus mină pe arme îndeosebi pentru a-și apăra flința, unitatea, istoria și devenirea, poporul român și-a cristalizat față de război și pace în anumită concepție, admirabil cristalizată de Eminescu în Scrisoarea III, în înțîlnirea dinainte de bătălie a lui Mircea cel Bătrîn cu Baiazi: „Orice gind ai, împărate, și oricum vei fi venit/Cit sintem încă pe pace, eu îți spun: „Bine-ai venit!”» (s.n.)

Abia după această nobilă și demnă invitație urmează bătălia magistral descrisă: „Mii de coifuri luceioare les din umbra-ntunecosă / Călăreții împlu cîmpul și roiesc după un semn”: „Lânci scînteie lungi în soare, arcuri se întind în vînt, / și ca nouă de aramă, și ca ropotul de grindeni / O-rizontu-ntunecindu-l, vin săgeți de pretutindeni”.

Cit sintem „încă pe pace”, vorba poetului, avem datoria să prevenim războiul, să eradicăm pornirile tenebroase ale amenințărilor și proliferărilor demențiale a sinistrelor arsenale nucleare. Marșul amenințător al zeului Marte trebuie stopat mai înainte ca acumulările de armament atomic să fie puse în situația de a distrugă planetă. Este un fapt cunoscut că stocurile de piină acum în acest domeniu pot spulbera Pămîntul de mai multe ori; temă majoră pe care literatura de anticipație a pus-o și nu de azi, de ieri — în centrul ei de interes. Încă de la Jules Verne, cînd era numai previzibil că mari cuceriri științifice vor încăpea și pe mină unor războini și dușmani ai umanității, această literatură și-a propus să avertizeze și să prevină. H.G. Wells, Aldous Huxley, Robert Merle și mulți alți autori din diferite literaturi ale lumii n-au ostenit să facă aceasta, chiar cu primejdia de a apărea fanatici sau treceți în zone paraliterare.

Semnul umanist al literaturii de pretutindeni se numește PACE!

MIRCEA ȘERBANESCU

REVISTA ESTE ILUSTRATĂ CU FOTOGRAFII DE JOSEF BERWANGER ȘI REPRODUCERI DE IOAN SOMOGYI, DUPĂ PICTURILE LUI SERGIU NICOLA

BUDDY ELSE ÎNTILNESTE...

(Urmare din pag. 16)

lă și castel, unde va fi inundat de valul frumuseților feminine. Erau acolo destule fete pentru a servi o duzină de clienți deodată. Chiar dacă se va mulțumi cu un singur drum pe zi, o mică două sute de dolari nu erau de lepădat. Înmulțind cu cinci venea șase mii pe săptămînă, cu simbete și dumincîni libere pentru a se duce la curse sau în alte locuri unde bogății se duc să se relaxeze.

Suspinul vîntului printre frunzele de palmieri îi aminti de respirația credincioasei molii. Natural, decise în silă, trebuia să ia în afacere. În afară de cazul în care molia cu un ochi nu dorea să fie amestecată — atunci Buddy va trebui să lege de radiator și să-și convingă să colaboreze. Pipăi în buzunar conturul metalic al armei care va face molia să se supună la orice-i va cere.

— Mă voi întoarce, se adresă baremului.

Se grăbi să traverseze curtea castelului, ieșî pe poarta deschisă spre plajă inundată de soare și ajunse la gura peșterii. Cind ieșî din tunelul prin ochiul bun al moliei în apartamentul său murdar, Buddy găsi molia în exact aceeași poziție în care o lăsase.

E — e-ai distrat bine? — întrebă molia cu un ochi politic.

— N-a fost rău deloc, admise Buddy. Dar ascultă, molie, am să-ți fac o propunere. Îi expuse moliei care asculta răbdătoare, planul său: grupuri de vizitatori care contra unei taxe vor putea face un tur al insulei, vor vizita castelul bucurîndu-se de farmecele fețelor, și adăugă: Vei primi un procent frumușel de zece la sută.

— Nu, zise ferm molia cu un ochi.

Buddy răsuflă adine.

— Ești dură molie: știi să te tocmești. Îți ofer cincisprezece.

— Niciodată.

— Douăzeci, atunci.

— Nici o sansă.

— Mă ruinezi, zise Buddy cu exasperare crescînd, dar și-e: douăzeci și cinci este ultima mea ofertă.

— Las-o moartă, îl sfătuie molia.

Era evident că încerca să-l tragă pe sfeară, iar Buddy n-avea să îngăduie așa ceva. „Nu primesc bobirnace în nas de la nimeni — își remîntă — și asta include molile cu un ochi.”

— Mai e un lucru, începu Buddy, dind glas gindului ce incotîse în adîncurile mișcări sale. Nu cred o iota din povestea cu ochiul bolnav. Sunt sigur că-l ascunzi de mine.

— Cejălalt ochi al meu e rău, insistă molia. E foarte rău.

Buddy era acum convins: molia își ținea ochiul pentru ea.

— Deschide-l, îi ceru. Vreau să-l văd.

— Nu.

Buddy scoase bricheta, o aprinse și îndrepă spre ea degetul de flacără. Molia se trase repede înapoi, dar Buddy o incotîse.

— Îți pot da foc înainte să atingi zidul, o preveni. Deschide ochiul!

Molia susțină înfrîntă. Pleoapa care acoperă ochiul rău, clipi și se deschise. În același timp, pleoapa ochiului sănătos se închise pentru totdeauna. Ochiul rău era verde și urit. O forță nevăzută îl supuse înăuntru cu o putere crescîndă. Înăuntru să-și vină în fire Buddy se pomeni în interiorul ochiului, pleoapa închizindu-se în spatele său. Întunericul din jur era total, iar aerul mirosind ciudat. Se ridică nesigur pe picioare și bătu cu pumnii în pleoapă cerindu-i moliei să deschidă. Însă molia cu un ochi îl ignoră.

Cum ochii își obișnuiseră cu bezna, observă un cerc palid de lumină la capătul corridorului. Merse hotărît într-acolo.

E ra ca și cum ar fi ieșit dintr-o peșteră înăuntru, dar soarele era de-abia vizibil pe cerul acoperit cu nori vineți. Un miros dezagreabil venea din spatele său. Înăuntru se amenință să-l cuprindă, alergă spre casotelul ce de pe deal. Bolovanii de pe plajă îi răneau picioarele.

Poarta castelului era închisă. Cum bătea cerind să fie lăsat înăuntru auzi gemete de durere, suspine și oftaturi — și brusc nu mai fu sigur că dorea să intre. Buddy Else se lăsa să alunecă în genunchi. O făcuse din nou.

— Ajută-mă! — își către Cruda Soartă.

Soarta cea Crudă, bineînteleasă, nu-l auzi. Molia cu un ochi avea de gînd să-l țină în acest teribil loc pînă la capătul zilelor. Ochiul ei rău era în grozitor: era iadul.

... El sunt pătrunși de sentimentul DEVENIREI, civilizațiile nu mai sunt pentru dinșii cadre stabile, evasi-imuabile, la scara unei vieți omenești, ci organisme vii, primejduite și perisabile... amenințarea ce apasă asupra condițiilor umane nu lipsește niciodată din meditația lor."

PIERRE DE BOISDEFFRE

PLEDOARIE PENTRU UN OM INZESTRAT CU RATIOUNE

Robert Merle este un scriitor aparte de anticipație. Aparte și fiindcă el însuși își contestă apartenența la acest gen. Sau, mai exact, își neagă apartenența la science fiction, așa cum este acest gen înțeles în mod curent. Dar el este un scriitor de anticipație, chiar dacă nu scrie „space opera”, cu războiuri intergalactice, roboți și mutantii. Argumentul său — acela că romanele lui anticipatează doar cu trei pînă la șase ani și nu cu 100 sau 1000 — nu este decisiv. Dimpotrivă. Căci interesul nostru (interesul nostru *pasionat*, cel puțin) se diluează proporțional cu situația mai îndepărtată, în spațiu și timp, a acțiunii unei proze SF. Cu excepția, destul de rară, cînd scriitorul este un Lem, un Bradbury sau un Asimov. Acesta din urmă, deși a scris destule romane și povestiri cu războiuri intergalactice etc. (trilogia „Foundation” de ex.) este tocmai cel care a lansat o formulă care ar putea include și literatura de anticipație practicată de Merle. Astfel, Asimov vorbea de „Fictiunea de miline” (=fictiunea care a două zî ar putea fi stire de ziua). Ceea ce nu este decît alt fel de a numi *anticipația politică*.

În locul SF-ului evazionist, cu acțiunea plasată în alte galaxii, în alte civilizații și în alte vremuri, Merle își ia misiunea — deloc usoară — de a anticipa cu 3 pînă la 6 ani, sau, cum spune el, „Imaginația și-a asumat dreptul de a prelua reulul fapelor și de a proiecta viitorul în prezent.” „Fictiunea de miline”, anticipația pe termen scurt pe care o practică Merle, impresionează mai ales prin veracitate. Toamă în acest „realism” rezidă unui dintr-un motivele impactului nelndoelnic pe care-l resimtăm cînd luăm cărțile. Verosimilul — un adevarat coșmar pentru unii scriitori de anticipație, atât este de greu realizat — Merle îl obține firesc fiindcă el nu scrie decît despre lucruri cunoscute în trecutul său, care-i sunt familiare.

„Week-end la Zuydokote”, romanul cu care Merle a luat Premiul Goncourt 1949 și pe care Boisdeffre îl consideră „cea mai emoționantă mărturie” a evacuării Dunkerque-ului în mai-lunie 1940, își trage substanța tragică din propria lui experiență de soldat. Acțiunea „Animațului înzestrat cu ratioane” se petrece în Statele Unite, pe care Merle le cunoaște bine, atât din experiență directă, ca fost asistent la Universitatea din Cleveland, cit și indirect, ca traducător al lui Erskine Caldwell. Buna cunoaștere a oamenilor și locurilor din „Malevil” nu are nevoie de argumentare — e vorba de sudul Franței și de francezii anilor '80.

Această onestitate scrupuloasă a documentării, chiar cînd e vorba de lucruri care nu sunt întîmplat, încă, veridicitatea, realismul ior psihologic, intriga adesea spectaculoasă (fără excese sau căutare voită a spectaculosului) și condusă cu abilitatea unui Raymond Chandler sau Simenon, ar putea explica plăcerea lecturii. Dar este vorba de mai mult. De mult mai mult. Miza cărților lui Merle este — discret, neostentativ — deosebit de ridicată. El ne vorbeste despre posibilitatea declanșare a celui de-al treilea război mondial, cu implicarea acelor „submarine vii” care sunt delfini, și, parcă urmînd o anumită linie de gîndire, despre viața unor grupuri de supraviețuitori ai războiului atomic. Sentimentul devenirei, despre care vorbea Boisdeffre, sentimentul fragilității lumii noastre, sunt mereu prezente, insidios, în romanele sale, așa cum o dovedesc și rîndurile următoare — „OMUL se obîșnuiește cu ceea ce îl face să trăiască și sfîrșește prin a crede că total vine de la sine. Dar nu-i adevarat, nimic nu este dat pentru totdeauna, orice poate să dispară.” („Malevil”, p. 270) Pessimism? Mai curînd luciditate. Luciditate cu atît mai prețioasă și mai convingătoare cu cît este neostentativă. Nimic grosolan-tezist, nimic schematic și didacticist în cărțile lui. Lucru destul de rar — în general — și cu atît mai mult la un liceențiat în filozofie și profesor de literatură.

Din toate aceste calități vine calitatea stimulatoare a literaturii scrise de Merle, ceea ce-l aproape mult de felul de a vedea literatura de anticipație al lui Asimov, care, întrebăt dacă crede în efectele literaturii de anticipație a răspuns: „Intr-unul singur. Cel de-a face pe oameni nu numai să gîndească ci să le și placă să gîndească.” Din acest punct de vedere romanele lui Merle corespund pe deplin.

Vorbindu-ne despre lucruri care nu se pot în-

timpla și nouă, celor de azi, și nu numai stră-străneștiilor noștri (dacă vor mai exista), Merle ne implice într-un viitor care nu mai este utopic, îndepărtat și vag, ci posibil, apropiat și precis. Așa cum se întimplă cu cei ai ai buni scriitori de anticipație, datorită lui Merle ne gîndim pe noi în viitor.

Intr-o lîngănașă, sau vitalitatea lui ironică, cum vrem să-i spunem, nu poate decât să-i ajute să ne plaseze mai susținut în dimensiunea viitorului, mai ales că această ironie se mișcă într-un registru vast, de la ironia tânără la ironia crudă, la sarcasm. (Merle l-a tradus pe Swift, desigur, nu fără a avea afinități spirituale cu el). Subtilitatea, inclinația spre paradox, pe cît se pare caracteristică celor mai buni scriitori de anticipație, adaugă un farmec în plus prozelui lui. Merle este un iubitor de paradoxuri. Sau, dacă acceptăm caracterul paradoxal al adevărului, un iubitor de adevăr.

Fiecare dintre romanele lui are un nucleu paradoxal, care, descifrat, explică mai bine farmecul lui Merle, ceea ce Serban Cioculescu numea undeva „stigmatul inefabil al talentului”. Ce-ăși spune de un om consilios, perseverent, disciplinat, ingenios, ferm, plin de inițiativă? Aceasta este Rudolf Lang, eroul cărții „Moartea este meseria mea”. Sîi moartea era într-adevăr meseria lui, și în exercitarea acestei meserii a dat el dovdă de toate calitățile amintite mai sus. Rezultatul — cîteva milioane (nu se știe exact) de evrei și nearieni mai puțin. Fără ca lumea să devină mai „pură”.

Sau, ce părere v-ar face un bărbat ciastit, blind, bun la suflet, avind oroaare de violență și de vîrsarea de singe și care, toamă datorită acestei „bunătăți” și a acestei orori de a vîrsa singe (orică singe) se face responsabil de un adevarat măcel? E cazul lui Purcell, eroul de o dezgustătoare bunătate (amintind de Rocco al lui Visconti) al „Insulei”.

Nu mai puțin paradoxale sunt nucleele romanelor anticipative ale lui Merle. Paradoxală este lumea „Animalului dotat cu ratioane”. O lume divizată, care și-a pierdut în mare parte bunul simț și care, în tempieni ei hiperintelligentă și supratenologică, nu face decât să invoke vorbe mari, ca libertate și democrație pentru a-și masca tentații pe care le face de a se autonimici (din moment ce un război atomic nu poate avea ciștințător; aici trebuie să menționez că Merle a fost destul de complezent în „Malevil” — nu e deloc sigur că, în cazul unui război atomic, să ar utiliză doar bombe „curate”, cu litiu.) Paradox întregit de faptul că — exceptând minoritatea oamenilor rămași lucizi — animalele (delfinii) sunt cele care devin depozitatele unor valori altădată umane — bun simț natural, bunătate și dragoste de adevăr. (Sîi oare nu aceasta înseamnă să fie rațional?) În ce privește „Malevil” — supraviețuitorii proaspătuilui război atomic reiau, poate cu mai puțin entuziasm dar nu cu mai puțină eficacitate, ciclul războinic, singurul motiv pentru care nu-și fac mai mult rău fiind nivelul tehnologic încă modest. Dar nu trebuie să ne îngrăjăm din pricina aceasta, pare că ne spune Merle, oamenii, tenaci și inginoși cum îl știm, vor reuși să „progresize” din nou pînă la nivelul tehnologic care le va permite să se autodistrugă.

Există desigur și paradoxuri mai puțin tragice, umorul lui Merle amintind de acela al lui Romain Rolland (din „Colas Breugnon”) și Anatole France. Ceva din vitalitatea, pitorescul, rafinamentul și suculența limbajului acestor scriitori atât de francezi există fără îndoială și la eroii lui Merle. Aceștia, îndeosebi figurile de lideri, Sevilla din „Un animal...” și Emmanuel Comte din „Malevil”, sint niște epicurei care lubesc viața și său s-o trăiască plenar, oameni de acțiune și intelectuali totodată. În felul aventurierilor lui Malraux care nu numai că trăiesc deplin experiențe, dar și reflectează asupra lor. Abilitatea lor de conducători îi face uneori să pară cinici, deși sint doar eficienți. Dacă figurile acestor lideri sint cu deosebire viu-guroase, nu mai puțin interesante sint eroinele, cum este firesc — fermecătoarea Arlette din „Un animal...” și Evelyn, adolescente asmatică care și trăiește fără melodramatism destinul de Julietă, în „Malevil”.

Romanele lui Merle, aproape fără excepție, au caracterul unor robinsonade collective. În fiecare dintre ele un grup mic de oameni, funcționind ca reprezentativ pentru o întreagă societate, dacă nu cumva pentru întreaga umanitate, se află într-o situație limită. Așa este grupul de cercetători cetologi din „Un animal...”, așa grupul rebeilor de pe Bounty, refugiați pe insula Pitcairn, din „Insula”, așa supraviețuitorii războiului atomic de la Malevil, condusă de Emmanuel Comte. Pentru toate aceste grupuri, ceea ce Comte numea „plăcerile sociale”, solidaritatea de grup, coeziunea și colaborarea înăuntru grupului, sint vitale. Toamă aceste relații din interiorul grupurilor — dinamice, desori imprevizibile — sint pasionate de urmărit în romanele lui.

Merle a reușit, totodată, un fericit aliaj stilistic de tradiție și modernitate. Pe structura solidă, tradițională, predominant epică, a înrigii romanelor sale, se suprapune scriitura modernă, alertă, cinematografică (aproape toate romanele lui au fost ecranizate). Implicațiile psihanalitice, cam ironice uneori, fluxul gîndirii, cu schimbări frecvente de unghiuri de vedere — amintind pregnant modalitatea romanescă a lui Faulkner, de ex. — nu ajung însă niciodată să fie, alt paradox, obscure, psihologizante și absconse. Merle mai crede în virtuțile clarității...

Acesta este — creionat sumar — portretul lui Robert Merle, scriitorul care reușește să fie fermecător fără să fie superficial și profund, fără să devină pisălog și plăticos. Autorul de anticipații veridice și de fictiuni istorice pline de imagine și sevă, sarcastic fără să devină mizantrop și lucid fără să fie lipsit de orice speranță. Calea lui este numai una din multele posibile, prin care literatura de anticipație reușește să ne implice în viitor, făcîndu-ne să gîndim și să ne placă să gîndim cu seriozitate la „spațiale ce amenință existența omenească pe subreda noastră planetă”.

DAN IORDACHE

PARADOX

O problemă care continuă să desfășoară teoreticienilor genului este locul literaturii SF printre celelalte tipuri de literatură. Apare simplă operație de clasificare, problema este mult mai importantă, căci implică operațiuni ce pot ajuta și la definirea mai adecvată și mai completă a SF-ului.

SF-ul este, după părerea mea, o categorie literară. În acest sens, locul său este alături de celelalte categorii, ca: fantasticul, straniul, miraculosul, magicul. Ca oricare dintre aceste categorii literare, SF-ul se vede pus în situația de a se raporta, de a se situa între cei doi poli: realitate și ficțiune, care conține valoare ontologică specifică fiecărei categorii din domeniul literaturii. Relația în care se află față de această apără pregnant dacă o situație în contextul celorlalte categorii literare — cele enumerate mai sus — care pot da o imagine aproximativă în privința genului proxim SF-ului. În același rind, abordarea acestora, ca și a SF-ului, dintr-o dublă perspectivă — anume: ca „privire” pe care o implică din partea lectorului, ca mod de lectură și ca un conținut specific — va permite deslușirea diferențelor specifice, de la o categorie la alta, cu garanții de aplicare mai corectă.

1. Categoriile literare ca mod de lec-

CATEGORII LITERARE

tură. Din acest punct de vedere, putem defini fantasticul (pe urmele lui Tzvetan Todorov) ca existare a cititorului între o explicație rațională și una prin apel la supra-natural, a unui eveniment. Straniul apare atunci cînd evenimentul — neobișnuit — ce s-a petrecut, nu stăpînește legile realității (idem). Miraculosul este opțiunea pentru o explicație supranaturală. În sfîrșit, magicul este obținerea unui univers coherent prin repetarea supranaturalului la toate nivelele. SF-ul își găsește locul în contextul categoriilor literare în apropierea magicului. Despre SF ca mod de lectură specific s-a putea spune că el se află în descendenta magicului, moștenindu-l. Dacă magicul aparține unei mentalități arhaice, SF-ul e un magic al zilelor noastre, al mentalității de tip modern. Ca și acela, SF-ul ne apără o privire netulburată asupra unui univers coherent, altul însă decât cel real (la baza lui stănd alte legi).

2. Categoriile literare sub raportul conținutului. La nivelul conținutului,

fantasticul ne apare ca spargere a coerentei realului și intruziunea inexplicabilului; Straniul e neobișnuitul care se produce fără să ducă la largirea granitelor realului. Miraculosul e intruziunea supra-naturalului în real, fără spargerea coerentei acestuia. Cînd despre magic, el se arată și alcătuirea unui univers coherent din elemente miraculoase. (Se cere aici, pentru o mai mare claritate, să se insiste asupra deosebirii dintre straniul și miraculosul. Dacă straniul se referă la un eveniment neobișnuit, dar venind din real, miraculosul se referă la un eveniment neobișnuit ce vine însă din sfera supra-naturalului.) SF-ul apare, de astă dată, mult deosebit de magic. El își constituie coerența din elemente ce ar putea părea magice dacă n-ar fi științifice. Prin explicarea științifică sau tehnică dată evenimentelor din universul SF-ului, acestea sunt scoase din cîmpul de acțiune al magicului și anexate cîmpului unui real posibil. Cucerirea e mare, căci se operează o trecere de la irațional la rațional. Pu-

tem numi — din această perspectivă — SF-ul magic raționalizat.

II. Categoriile literare între realitate și ficțiune. Din modul în care le-am alăturat rezultă felul în care am înțeles realitatea și ficțiunea. Ficțiunea apare aici ca opusă (de fapt complementară) realității. Ea e privită ca supra-realitate și nu ca un mod de a face literatură, căci în acest caz prea mult trebuia să fie realismul sau, mai larg, mimesisul. Or așa, vom ajunge la concluzia că: Fantasticul apare ca o continuă pendulară între realitate și ficțiune, nelăsindu-se polarizat de nici unul din poli. Straniul sare din real către ficțiune, dar rămîne în cîmpul de gravitație al primului, recade pe o orbită de pe care, precum un satelit, circumscrisă realitatea. Miraculosul pornește de pe planeta ficțiunii, păstrînd îzul acesteia chiar și după ce realitatea l-a înghițit; rămîne nedezintegrat. Magicul e satelitul ficțiunii care se reflectă în oglindă realității. În sfîrșit, SF-ul rămîne la egală distanță între cele două corpuri din constelația ontologică a literaturii, imbinându-le în chip unic, într-un echilibru desăvîrșit.

OIDIU PECICAN

LUCIAN IONICA

SCHITA UNEI POSSIBILE STRUCTURI

a. „IDEE SF” — „IDEE LITERARĂ SF”
ub denumirea generică de literatură științifico-fantastică (SF) sau de antipație se ascunde un fenomen literar și sociologic foarte divers în manifestări, fapt ce a pus adeseori dificultăți fie prin căutarea unui nume mai adecvat, fie prin formularea unei definiții cît mai complete, fie prin stabilirea unor tipologii unificate. Discuțiile pe aceste teme au fost atât de frecvente și de acaparatoare, încât astăzi a apărut reacția contrară: evitarea lor cu orice preț.

Pentru a ne apropia de structurile primare, cu valoare paradigmatică în literatura SF, ni se pare util a se face mai întîi deosebirea între două entități: „ideea SF” și „ideea literară SF”. Fără a incerca să dăm o definiție, prin „ideea SF” se poate înțelege un obiect, un fenomen sau un proces, bazate pe legi neobișnuite. Acestea din urmă pot fi posibile — cu diferite grade de probabilitate — sau imposibile în raport cu nivelul actual al cunoștințelor noastre despre lume, ori miraculoase (vezi Tzvetan Todorov, *Introducere în literatura fantastică*), adică fără nici o raportare directă la universul cunoscut, ale cărui granițe le depășește deschizind o breșă spre zonele nesondeante nici măcar de imaginație. „Idee SF” constituie materia din care, alături de cuvinte, este alcătuitoră proza SF, după cum piatra este materia sculptorului. Pentru scriitor, ele reprezentă o adevarată probă de inventivitate. Stanislaw Lem, de exemplu, ca să protejeze o planetă, o inconjoară asemenei unei cetăți medievale cu „un sistem de turbloane magnetice și sănăuri gravitaționale în care timpul zbura atât de repede, că numai ce vreun dușman nimerește din nebăgare de seamă pe acolo, îndată se și surgează o sută de milioane de ani sau mai mult și, de astăa bătrînețe, se făcea praf și pulbere”.

Spunind doar atât despre „ideea SF” ea nu se va deosebi de „ideea F” (adică, ideea fantastică) deși, prin tradiție, există motive ce aparțin unui gen sau altul, cum ar fi vampirii, fantomele ori vrăjitoarele pentru fantastic, navele cosmice, roboții sau extratereștrii pentru SF. Dar, după cum observă Kingsley Amis, aceste elemente au migrat dintr-un domeniu în altul, ne mai putind fi folosite drept criteriu de identificare. Fantasticul a fost influențat de SF, după cum și SF-ul a fost influențat de fantastic.

Distincția dintre cele două idei, SF și F, apare în momentul utilizării lor, în momentul valorificării, cînd îmbrăcă formele de „idee literară SF” și „idee literară F”. La acest nivel superior, SF-ul apare ca real, deoarece se sugerează, cel puțin, existența unei explicații coerente, raționale —

chiar dacă fantezistă — a unor situații inexplicabile, bizare. Fantasticul este ne-real (Florin Manolescu, *Literatura SF*) deoarece nu se interesează de cauze, ci de consecințe. Cu toate acestea, în mod paradoxal, convenția acționează mult mai puțin în cazul literaturii fantastice; aceasta pare mult mai „adevărată”, mult mai „probabilă”, de aci sentimentele de groază, de teamă etc.

Trecerea de la „ideea SF” la „ideea literară SF” se realizează prin legarea primei de un înțeles, de o semnificație, deci printr-un proces de semnificare. Dintr-o existență amorfă, neutră și gratuită „ideea SF” devine o existență cu sens, trecind astfel în axologic. Fără această semnificație „ideea SF” nu are drept de sedere în cetea literaturii și a esteticului, rămnind doar o simplă dorință științifico-tehnologică sau o bizarerie. Distincția „ideea SF” — „idee literară SF” se constituie și într-un criteriu de valoare, ce permite identificarea structurală a subliteraturii SF, prin faptul că aceasta conține doar „idee SF” nu și „idei literare SF”. Dacă teoretic lucrurile par destul de simple, practic însă ele sunt ceva mai complicate, valoarea operatională a criteriului axologic depinzind de modul mai larg sau mai ingust în care este înțeleasă natura semnificației ce trebuie să î se atâșeze „ideei SF”: de la invățături exprimate pe un ton didactic, pînă la idei și structuri de mare profunzime.

În povestirea „Detunătura” de Ray Bradbury, o expediție temporală ucidă din greșelă un flutur ce a trăit cu șaiseci de milioane de ani în urmă, ceea ce va avea drept consecință schimbarea rezultatului alegerilor prezidențiale din anul plecării, precum și modificări în ortografie și exprimare. Dacă în povestirea amintită ar exista doar această „idee SF”, nu și o „idee literară SF”, ea ar fi cel puțin ridicolă. Nu este vina scriitorului dacă unii cititori nu văd decit astă.

b) O TIPOLOGIE A LITERATURII SF
Bazindu-ne pe cele arătate mai înainte, putem încerca să distingem trei categorii fundamentale ale prozei SF.

I. SF-ul pur. Se prezintă într-o modalitate cît mai atractivă și pregnantă „ideea literară SF” în sine, neexistând preocupare pentru eventualele ei implicații în planul realității cotidiene, așa cum o cunoaștem. Conflictul rămnă prizonier în noile universuri create mirifice și strani, fără a avea vreo legătură directă cu realitatea; doar una indirectă, nu mai puțin importantă — cea mediatică de către cititor.

Valoarea lucrărilor din această categorie rezidă în primul rînd în frumusețea, originalitatea și profunditatea „ideii literare SF” și în al doilea rînd în calitatea scriitorului. Există fără îndoială o mare asemănare cu „estetica” matematicienilor care

apreciază drept frumoasă sau nu o anumită cale de rezolvare a unei ecuații.

Este mai mult o inventie și autorul filosofează discret în spatele unor întîmplări a căror menire este doar de a face mai accesibilă ideea neobișnuită. „Proza științifico-fantastică”, spune Silvian Iosifescu, în *Literatura de frontieră*, (...) rămîne totuși o formă de literatură contemporană direct filozofică. Un alt Pămint, identic pînă în cele mai mică amănunte cu al nostru, unde fiecare dintre noi avem un alter ego, constituie cadrul povestirii „Ceilalți” de Ovid. S. Crohmălniceanu. Un cosmonaut este trimis spre celălalt Pămint fără a se cunoaște existența acestelui uluitoare identități. În același timp dublura sa extraterestră refac drumul în sens invers. Ajuns la destinație, cosmonautul are mai întîi convinsarea că se află din nou pe Pămint. Este uimitor, nu înțelege cum de-a intors fără să se fi abătut de la traseul inițial ce îl îndepărta de sistemul nostru solar. Apoi înțelege. „Îl privi pe toti cu sentimentul cert că sunt alții. Realiza însă instantaneu la fel de vîle convinsarea că nu va izbuti să dovedească aceasta și-l cuprinse o imensă groază”.

Axiomatica SF. Sub acest nume sunt cuprinse acelle opere în care „ideile SF”, chiar și neoriginale, sunt private prin prisma consecințelor pe care le-ar genera dacă ar apărea la un moment dat în ordinea obișnuită a lumii. Axiomatica SF se naște din întrepătrunderea universului științifico-fantastic cu cel terestru, la intersecția lor. Prototipul clasic al acestei categorii (nu de puține ori de senzăție) este romanul lui H. G. Wells „Omul Invizibil”.

Acceptînd drept axiomă un fapt ce contrazice legile naturale cunoscute se poate dezvolta cu rigore și coerentă logică un nou univers, diferit, dar pe care îl simțim al nostru. Prin comparație înțelegem mai bine. Procedind astfel, scriitorul are la îndemnă un instrument inedit, remarcabil, specific, în ampioarea sa, literaturii științifico-fantastice, cu ajutorul căruia radiografiază o zonă sau altă a lumii noastre.

Parabola SF. O parte din lucrările încadrante science-fictionului și receptate ca atare de cititor sunt de fapt pseudo-SF, acest lucru neinfluentând prin el însuși valoarea artistică. Sunt folosite elemente, motive și chiar clișee SF pentru a dezbatе probleme ale realității contemporane. „Ni se vorbește de un uriaș război între civilizații galactice, dar ne dăm foarte repede seama că liga planetelor democratice seamănă în mod straniu cu Organizația Națiunilor Unite”. Să mai depare, cu valoare de concluzie: „Anticipația a creat un limbaj cu ajutorul căruia se poate exprima în principiu orice” (Michel Butor, *Repertoriu*). Este categoria de lucrări parabolă în care se vorbește despre extratereștri vizându-se pămînteni, conform principiului cuprins în zicală: vezi mai ușor pașul din ochiul altuia, decit bîrna din ochiul tău.

Povestirea „Pățin mai devreme” de Gheorghe Săsărman reuneste calitățile a două categorii, Axiomatica SF și Parabola SF. În anul 1983, un fizician de renume mondial descoperă un procedeu prin care ar putea înstantaneu face inertă întreaga cantitate de material fisionabil de pe planetă. În consecință somează mariile puteri să încheie, în termen de un an, un tratat privind interzicerea oricărui arme nucleare și distrugerea celor existente; în caz contrar va inactiva materialul fisionabil, inclusiv cel folosit în scopuri pașnice. Cu acest ultimatum plin de consecințe începe povestirea. Bineînțeles, totul se petrece pe altă planetă și orice asemănare...

Concluzie, putem spune că literatura SF apără, structural vorbind, ca o su-mă a celor trei categorii de mai sus, SF-ul pur, Axiomatica SF și Parabola SF, a căror înțelegere se bazează pe „ideea SF” în cele trei forme ale sale: posibil, imposibil, și miraculos. Înțelesă astfel, literatura SF nu se mai definește nici prin știință și nici prin anticipație, ceea ce, pentru fanii săi nu numai pentru ei, ar putea reprezenta un sacrilegu.

Meda intrase într-un somn din acelaș adinc de douăzeci de ore din care se trezea epuizată, cerea de mincare și cerea de călit, mult, foarte mult. Urcam atunci în pod, dădeam pinza aceea la o parte și scoteam din lada mare de răchită un brat de cărți vechi, prăfuite unele, aruncate acolo deschise, erau acum țepene ca niște mumii. Prin praful ridicat, o lance se infișea în vrăful de cărți și ochii ghiceau sub pata ovală de lumină o majusculă aurită, spiralată, fastuoasă, scumpă. Le alegeam pe cele mai frumoase sau luam la întâmplare, dar cărțile păreau că nu se mai termină.

De mult, tacă-său o trimisese la Viena să studieze. Ea se întoarse de acolo obosită, plăcătă de viață și și puse otravă în două rînduri. Era cam sucită, aşa zicea lumea. Bătrânilor gindiră că ar fi o afacere bună să ne căsătorească. / devărul e că ne înțelegem bine, cu toate că eu eram cam necopt, nu legam două idei, dar ei astăzi plăcea. De aceea poate, pe mine nici nu m-au trimis la școală. Începusem să mergem la teatru. La teatru toată lumea ne salută, Meda mă ținea de brăț și zimbea plăcătă, așteptând stingerea luminilor și uita de toate, de întrebările stupide ale cunoștiștilor, puse pe un evident ton de bătălie de joc, aşa cum ai întreba un prunc care abia

MARIAN MELINTE

FEMEIA CU SÂRURILE

începe să înțeleagă: „Ce mai faceți, domnule?”

De la o vreme, am simțit o schimbare în purtarea ei: îmi cerea să rămânem acasă, ceea ce începusem să ne simțim bine amândoi. Din acea perioadă, cea mai frumoasă a vieții noastre împreună, aveam și fotografii de la mare. Meda era foarte frumoasă. Am redescoperit fotografii acum cîțiva ani, una din ele o port mereu în buzunar: deasupra apei puțin peste genunchi, mină dreaptă și atîrnă lenșă, din virful degetelor începe pată albă, un nor curgind spre suprafața apei.

Tata ne-a dat nouă casa cea veche. O avea și el de la bunicul meu, despre care știi poate mai multe decât mine, fiindcă despre astăzi și talent să așteptă să fie destul. Si cred că s-a și exagerat. În afară de mobile, pensule, lada cu cărți și pinza care o acoperă, prima lui

încercare la „Femeia cu sârurile”, bunicii nu a lăsat nimic. A vindut sau a donat totul și a plecat în lume. Se temea parcă de ceva. Fusese un om de treabă, iubea grădinăritul și reușise cîteva altori interese.

Uneori, sus, culegeam cu penseta din jurul lăzii oscioare albe pe jumătate îngropate în praf, dar mină nu ajungea totdeauna deasupra paharului. Atunci cînd un maxilar sau o vertebrală cădeau totuși în pahar, îmi făcea mare plăcere să le privesc. Așezam paharul pe mijlocul pinzei, deasupra frunții Femeii, scoteam din lada o carte și o deschideam lîngă măsuță pe care, într-o farfurioară de porțelan albăstru, sclipeau sârurile și rămineam asemenei ei, sprijinindu-mă fruntea în palma stîngă, albă și rece. Vraja se risipea atunci cînd, auzind usa deschizîndu-se jos, semn că Meda se trezise, mă ridicam și așezam paharul la locul lui, într-o firidă, trageam pinza pes-

te cărți și coboram din semîntuneric căbrațul înecărcat.

Alteori o așteptam în grădină și îl întindeam mîna să chemare de-nătă ce apărea, o duceam pe brațe spre masa pregătită, alături de care, în iarba, așteptau blestematele de cărți. Începusem să le urăsc, mi-o răpisera, o stingeau...

Observ cu surprindere că de cîteva luni Meda doarme tot mai mult. Sînt hotărît să vînd casa și să plecăm undeva, departe. Încep să mă tem, casele vechi mă sperie, mi-e dor de libertate, de întins. Vizita de ieri m-a pus pe gînduri: de ce o sumă atât de mare? Azi i-am dus și sus, el dorea să vadă starea acoperișului. Ea a d-scoporit într-o clipă firida și a dorit să afle ceva. Nu i-am mai răspuns pentru că degetele ei atinseră paharul și aveau aura cunoscută. Fînturi din ce s-a întimplat cîndva sau din ce să ar fi putut întimpla, imagini statice cunoscute sau nemaivăzute, sunete grave, armonii ireale, toate se învălmăseau și porneau spre degetele acelea. Mină feței îmi atinse umărul: „Nu vă simțiți bine? Sînteti palid...“ Mină era grea și am știut că mă voi prăbuși. Meda se stînse în aceeași clipă, aflam cu toată ființă... Buzele mi se afundără în praf, întunericul gros sclipi de cîteva ori, apoi se liniști.

VOICU DAVID

INVERS

Pierdut 7 pagini dactilografiate la un rînd reprezentind „Cuvînt înainte” al ISTORIEI în curs de elaborare. Găsitorul este rugat să treacă pe la redacție, frumoasă recompensă.

Tranformările suferite de cultură în procesul de edificare a noii ere. Era noastră, au imprimat un nou și firesc dinamism activității științifice, astfel că și istoriografia a reușit într-un timp relativ scurt să elaboreze studii și lucrări științifice asupra diferitelor etape din trecut, lămurind astfel o serie de fenomene insuficient studiate.

Succesele obținute au făcut posibilă trecerea la realizarea unei sinteze care să reflecte toate metodele noi de studiere a evoluției noastre, dar în același timp să și preia critic ceea ce a realizat vecchia istoriografie.

De asemenea, Noua Concepție asupra istoriei a pus la îndemnă cercetătorilor legi noi, obiective, necesare studiului și interpretării Intregii evoluții.

Astfel, legea dezvoltării paralele a civilizațiilor arată posibilitatea coexistenței pe aceeași planetă a mai multor specii înzestrate cu bagajul genetic necesar unei evoluții spre gîndire. Dintre acestea, la un moment dat, doar una singură se poate adapta perfect evoluției fizico-chimice a planetei, ajungind pe parcursul milioanelor de ani să atingă un anumit grad de civilizație, nu maxim căci pentru a atinge pragul trecerii spre cosmicizare e necesară înălțarea speciilor în latență care, în așteptarea clipei lor acumulează un potențial imens. De cele mai multe ori, o civilizație influitoare îngnoră total acest teribil potențial, prea preocupată cu propriile probleme complexe. Exemplificăm aici cu civilizația umană paralelă și într-un fel precedentă nouă.

In acest mod se explică numărul mic de civilizații cosmice, datorită faptului că pasul peste pragul cosmicizării este adeseori impiedicat de către explozia unei civilizații subterane, ignorate, și aici se cere precizat rolul important pe care îl acordăm noi acțiunii conștiente, susținute, practice de exterminare a oricărei specii posibil concurențe, reușind totuși a păstra echilibrul ecologic.

Pe de altă parte, trebuie arătat că procesul de răsturnare a unei civilizații ce începe să îmbătrânească de către alta viguroasă nu are loc decât atunci cînd prima intră într-o criză ireversibilă iar dacă înlocuirea este bruscă, aceasta trebuie înțeleasă ca o grăbire pozitivă a mersului firesc al lucrurilor, saltul în sine reprezentind continuitatea a două civilizații, a două specii cu origine comună, procesul desfășurîndu-se pe aceeași planetă. În acest sens, prezentele 5 volume se ocupă nu doar de istoria noastră, a amoebelor, ci și de istoria umanității — de la pithecanthrop pînă în momentul venularii puterii de către noi.

A doua lege este legea transmiterii și preluării valorilor de la o civilizație la alta, proces cu desfășurare temporală greu apreciabilă, a cărui întreprere întîmpătoare este determinată de condiții locale, accidentale. Conform ei, nu trebuie niciodată uitat rolul enorm jucat de civilizația umană premergătoare de la care am preluat totul, saltul nostru datorindu-se tot ei, mai precis greșelilor umane caracteristice, eliminate de noi cu ușurință, datorită concepției noastre superioare despre existență.

Spre deosebire de ISTORIA sintetizată de oameni care nu negă, dar nici măcar nu îndrănează să enunțe posibilitatea existenței unor civilizații pre- și post-umane, prezenta „ISTORIE A CIVILIZAȚIILOR TERESTRE”, în conformitate cu legea conservării valorilor arată rolul ei important, subliniind faptul că una din cauzele decăderii ei a fost ritmul necontrolat sau greșit controlat de creștere.

Am fost acuzate de „primitivismul construcției”, dar faptul de a fi ființe monocelulare nu simplifică ci complică lucrurile. În timp ce unitățile specialize ale unui multicelular au de îndeplinit funcție un număr restrîns de funcții speciale, corpul sau în terminologie umană celula noastră este nevoie să facă față SINGURA multiplelor probleme puse de mediul înconjurător. Pe de altă parte, dacă la multicelulare apare necesitatea unui sistem central de coordonare a activităților tuturor acestor unități, la noi această coordonare nu este atât de complexă, iar sistemul nostru central devine astfel mult mai liber pentru gîndire, dezvoltarea lui fiind condiționată genetic — prin apartenența noastră la cele cîteva specii potențiale de pe glob.

Odată cu această eliberare și odată cu multilateralitatea noastră asigurată prin variate, simple, dar extrem de eficiente diferențieri (organite, corespunzînd prin activitatea lor unor organe specializate ale pluricelularelor), noi am păstrat în plus o capacitate rară: „capacitatea de a fi „nemuritoare” căci noi nu ne „sfîrșim viață” prin „moarte”.

S-a încercat să se arate că viața noastră să arătă între o diviziune și alta, că de fapt continuă ar fi doar materia vie nu și individul, căci rezultă doi indivizi noi. Sunt însă trei argumente foarte impotriva acestelor teorii și anume:

— primul: se ignoră faptul că randamentul diviziunii este maxim, NU SE PIERDE NIMIC, un individ își împarte INTREAGA celulă în două.

— al doilea: există cercetările și experiențele lui Moelli, care a dovedit că deși prin diviziune rezultă doi indivizi noi, FIECARE păstrează INTREG bagajul informațional al PREDECESORULUI;

— al treilea: să arătă că moartea efectivă tot ar surveni și anume în momentul modificărilor proprietăților medulului, dar problema e pusă greșit, căci se ignoră capacitatea noastră de INCHISTARE și de revenire la activitate după un timp oricît de lung petrecut într-un mediu aproape oricît de ostil.

Am considerat necesar să reamintim aceste puncte de vedere pentru a se putea înțelege în continuare premisiile de la care s-a pornit atunci cînd s-au tras anumite concluzii generalizatoare.

Revenind la imensul nostru potențial acumulat în timp, utilizarea lui s-a desăvîrșit în mod întîmpător și ar mai fi trecut mult timp pînă am fi reușit cu proprii mijloace să înțelegem întregul uriaș mecanism coordonat de om dacă acesta nu ar fi făcut o greșală și anume legarea experimentală a unor concetăteni de-a noștri la marile ordinatoare. A urmat substituirea lor cu unii din-

tre eminenții noștri gînditori, savanți, psihologi și strategi ajungind astfel în scurt timp să înțeleagă modul de funcționare a civilizației umane. Am putut astfel elabora Marele Plan de Substituire și grupe de voluntari au împăințit în curind Pămîntul.

Au urmat: I. Marele Conflict; II. Perioada Armisticului; III. A Doua Conflagrație; IV. Victoria; V. Redresarea; VI. Tranzită — și în sfîrșit, noua eră, Era Noastră, toate aceste etape fiind tratate pe larg, separat, în capitolile respective ale volumelor 3-5.

Lucrarea de față, realizată ca o sarcină de onoare trasată istoricilor noștri de către Consiliu a putut fi înfăptuită mulțumită îndrumări permanentă și sprijinului efectiv acordat de Academie, Institutul de Istorie, Biblioteca și Arhivă. Istorici noștri se simt datori să-și exprime și cu acest prilej întreaga recunoștință:

Sîntem conștienți că în ciuda eforturilor depuse, au mai rămas unele probleme insuficient lămurite, care necesită noi cercetări, cum ar fi de exemplu înțelegerea sensului și scopului artei — formă a conștiinței sociale existentă doar în cadrul societății umane — ultimele cercetări inclină să credă că ar fi rezultatul existenței la acest nivel a două sexe opuse.

Străduindu-ne să scriem o istorie adevarată, riguroasă științifică, am urmărit totodată ca expunerea să fie accesibilă și placută celor mai largi cercuri de cititori, tinindu-se în mod deosebit seama de cerințele tinerei generații.

Dorim, în încheiere, să aducem și pe această cale cele mai vîî multumiri celor care prin observații lor critice, prin sugestii și precizări judecătoare au contribuit efectiv la îmbunătățirea și definitivarea lucrării de față.

Autorii

Sanțul fusese săpat cu mult timp înainte și marginile începuseră să cedeze, prăbușindu-se fărâmătate peste frunze, hîrtiile și ambalajele sintetice îngheșuite în el de vînturi indiferente.

Undeva sus o plăpușă amenințătoare cenusie — închis de nimbostratos se frâmîntă nehotărîtă pe loc. O masă mai grăbită de vapori își găsi particulele de praf necesare condensării, mîcile picături se uniră și primii stropi invinseră curenții ascendenți.

Aerul le modela încă formă optimă cînd cîțiva se strivă de prima din cele 7 foi dactilografiate, pe jumătate acoperite cu bulgări de pămînt. În timp ce umezeala le pătrundează pe rînd pe cele de dedesubt, prima se bombă neregulat, devinând treptat cenușie, apoi albastră, violetă, neagră și cărmăzu, un firicel de fum înecără să se strecoare neobservat.

Acum nu mai are nici o scăpare. El știe, dar nu vrea să accepte. Încearcă noi planuri de salvare și se afundă într-o rătăcire infinită. Capcană e bine strinsă și fiecare tentativă de a o distrugă o întâreste. E o capcană ce se autoperfecționează și el nu poate scăpa.

— Nu își poate ascunde nimic. Nava deviază într-un necunoscut pe care mințea omenească nu l-a conceput nici măcar ca existență. Nu e o porțiune de spațiu cu furtuni de radiație cosmică și cimpuri de forță incalculabile, adică una din acele zone pe care piloți le incercă să le evite.

Nu știm ce e. Se pare că ai declansat forțe obscure, din străfundurile universului. O reacție ce nu mai poate fi opriță și tu ești prins în ea.

„Frânturi. Resturi de amintiri... Ce mărunte sint, cind totul să se prăbușească... Mi-e frică”.

★

Imprejurul lui, nimic. Ceva alb, fără sfîrșit în sus sau în zare, fără o linie de demarcare sau imbinare.

„Nu au ei puterea de a modifica astfel spațiul. Nu cred. Mai degrabă acționează asupra percepțiilor mele; mă sugestionează. Vor fi voind să mă pună la încercare: cît rezistă un om pînă a nu înnebuni”.

Albul dimprejur, fără contur și fără nimic, dizolvă tot. Da, cam aşa ceva. O pictură în acuarelă și frumoasă, dar nu dacă pui apă prea multă. Dacă o faci, culorile se dizolvă și se invîrt pe planșă, fiindcă pe ea nu mai sunt nuanțe sau siluete. Important e ca totul să rămînă pe coadă. Dar dacă apa curge și pe din afară, de deslușit e imposibil ce a fost doar hîrtia și ce e în jur. Apa fiind cea care a dizolvat culoarea, e transparentă. Dar acum dacă adaugi și alb, totul devine opac și uniform.

... Tot acum, din spatele colii de hîrtie încep să chițcăle tapetarii. Acolo sint, precis, în spatele foi și vor să-si bată joc de mine. I-am chemat să-mi pună tapetul alb pe perete, dar nu de din afară, adică din spatele tapetului, fiindcă atunci eu nu-i văd pe ei și nu pricep cum fac totă treaba, fără a rămine lipiți între tapet și zid. Oricum, treaba au început-o bine, încă din camera în care sunt. Foile se multiplică și albește petele de culori. Ar fi fost preferabil să-mi lasă totuși ferestrele neacoperite, pentru lumină. Deși nu e nevoie de lumină, cind totul e alb.

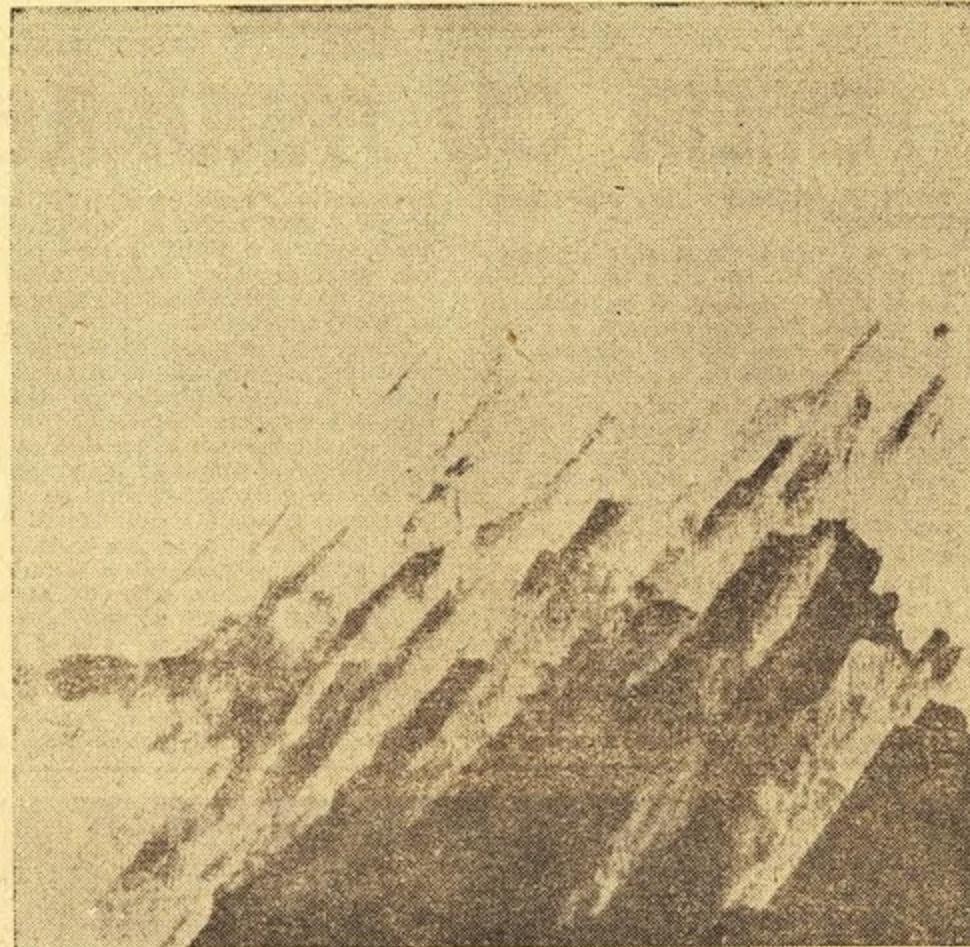
Bineînțele că sunt idiot; ce amintiri sunt acestea? Nu le recunosc nicicum. Vâtraiul cui răscolește cenușa din capul meu, ca să scoată la suprafață amintiri ale altor vremuri, ale altor oameni, ce au trăit în mine?

Doar e aşa de liniște. Bondar afurist! Doar e aşa de calm.

De ce imi tot bîzbie: Ceva nu trebuie... Nu trebuie să... Spuneam că...?

... Sunt meșteri pricepuți: au scos toate colțurile. Ce cameră va fi fiind și asta, unde muchile podelei și tavanului cu peretei nu există? E rotundă, sau cum?...

Uite, din nou scot nasul la suprafață. Din cind în cind sunt impins în sus. Imi

DORIN GOGALEA CAPCANĂ ALBĂ

pocnesc și urechile, probabil se desfundă. Sau e bondurul care bizifile. Ceva nu trebuie să se întâpte... să las să se întâpte... trebule să-mi amintesc ceva... Oare ce?... Gata acum, trag aer în piept și mă cufund. În oceanul alb.

O culoare minunată e dimprejur. Te îmbie să-ți aduni gîndurile, să le scoți din cap și să le însîrui în decorul alb. Apoi să le dai cîte un bobîrnac, fiindcă au altă culoare și sunt niște pete, niște impurități. Alunecind ca pe zăpadă, elevor dispărere în zările de dincolo. Apoi să te speli cu perla de dînți prin meandrele creierului, gol acum, pentru a face loc albului să pătrundă și să uniformizeze. O pată trebuie să dispară, să se integreze în tot, asta nefiind prea greu, supătă de... de...

Vor să îmi pierd mintile. Albul e ca o pompă de vid, care îmi absoarbe gîndurile și conștiința de sine pe de-a-ntrerugul. Cum se întâmplă? Sunt drogat ori visez?

Am fost antrenat totuși și împotriva atacurilor psihologice. Atunci, să nu fie o simplă cursă aceasta? Să fie mai mult decît astă: o încercare, un test, o sănă unică? Ce ființe mă confruntă cu această barieră?

Spre absolut se poate tinde din orice direcție. Toate căile sunt echivalente. Să judec. Capcană de alb s-a închis asupra mea în momentul în care am început să zgîndăr necunoscutul. Nu e ceea ce a apărut întîmplător, așa cum apare în calea navei o cometă. A apărut în mod necesar. O armă de apărare, așa cum sunt anticorpii în organism. Amintind să pătrund pe un domeniu interzis, am fost primit și izolat ca un intrus. Primele receptacule ale unei alte lumi.

Să recapitulez: Am înaintat mereu în salturi. Primele au fost mici, cele obișnuite umane. Matur apoi, într-un moment neștiut, s-a produs un declin. Am început să refuz orice îmînare care mi se impunea. Viața mi-a devenit o suita de sărituri peste barierele întinse.

Primul mare salt a fost peste relativitate. Relativitatea e doar un mod de a privi fenomenele, mult prea din interiorul lor și de aceea sfîrșește prin a te limita. Limitarea aici e a vitezelor. În cazul corporilor a căror mișcare ține de dilatarea universului, bariera celor 300.000 de km pe secundă nu se mai pună. Contradicția era explicată cu ajutorul a două unghii diferite de vedere: a părții și a întregului.

Dar era deja sugerată absența unicății. Toate unghiiurile de vedere de pe aceeași treaptă sunt echivalente. Deci două unghii, dar la fel de bine încă o infinitate. Cind descoperi posibilitățile multiplicitatei pot încerca sinteza multiplelor într-o vizion unică, valabilă pînă în finală a fi unică.

Si așa, depășind noțiunea de viteză, m-am trezit strîmtorat în cea de distanță. Dispunind de viteza absolută pot îngloba distanțe nelimitate, dar nu și distanță absolută. Am început să intrezăresc al doilea mare Salt. Dar aveam nevoie de conceptul situat pe următoarea treaptă. Spațiu material: infinitate de puncte materiale între care se definește distanță. Mai lungă sau mai scurta, după coordonatele alese. Pentru a ajunge dintr-un punct în altul nu e de ajuns a reduce distanța la infim; trebuie parcursă distanță absolută. Piedică.

Si totuși. Deși suficientă sieși, față de conținutul structurii spațiului material, noțiunea de distanță e teribil de discontinuă. Am intuit transdeplasarea. Spațiul material e un continuum: o excitație produsă într-un punct al său se propagă în întreaga structură. Nu are importanță în cît timp, fiindcă aparține deja structurii. Percepția timpului ține de deplasarea efectivă, cea exterioară. Timpul e cel care umple golurile dintre punctele materiale, astfel încă în ansamblu din suprapunerea a două structuri discontinue rezultă una continuă. O ființă, codificată în semnale, dacă excitația spațiului material într-un punct, va fi reproducă în orice alt punct. Adică se va transdeplasa.

Iar capcană de alb? Pentru a o sărpe, ce noțiune trebuie să depășesc?

Ce îmi produce dispersia? De unde provine efectul distructiv al albului? Nu percep distanță. Albul izvorăște de prețutindeni dimprejur și la fiecare centimetru parcurs privirea recepteză o nouă cantitate de culoare. Si totuși, continuă să înainteze la infinit. Si deși se produce un impact cu infinitul, împotmolirea nu are loc propriu-zis fiindcă locul ciocnirii poate fi oricât de departe. In cîteva, un corp, de la o anumită distanță nu îl-ăș mal vede, privirea nemairăzbînd. Aici, aș vedea un corp plasat oricât de departe cu condiția să fie suficient de mare. Un corp...

... Aici nu sunt corperi. Nu îmi pot imagina corperi în spațiul acesta. Nu admite introducerea a nimic prin închidere, și creierul meu lucrează în gol, fără a se putea baza pe nimic.

Obiectele sunt atrăgătoarele spațiului material. Să-mi ceară capcană să depășesc însăși noțiunea de spațiu?

GABRIEL MATE OCEANUL

Încearc să plec mereu. Dar Oceanul mă oprește. Stie că vreau să mă întore. Îmi cunoaște povestea și încearc să facă un pămînt aidomă amintirilor mele. Mereu insula este alta. El face orașe aidomă celor de pe Pămînt, dar nu sunt decît slabe copii. Nu poti locui în ele.

Încearc să facă oameni, dar nu reușește decît figuri vagi și palide. Îmi copiază mereu memoria. Amintirile încep să se șteargă.

Sunt prea de mult plecat dintre ai mei.

Văzind că nu reușește, Oceanul minios își asume valurile, își distrugă creația și începe să facă alta. Mereu alta. Mereu o nouă lume pentru mine. Vrea să mă amânească. Să rămîn cu el. Dorul de oameni mă chinuie. Asta nu vrea să inteleagă.

Îmi spune poveștile timpului, îmi deapănd istorii străvechi, dar de plecat nu vrea să mă lasă. De cîte ori mă gîndesc la întoarcere, valurile Oceanului încep să cînte. O muzică suavă și înceată încearc să-mi învăluie voință.

Reușește să uit aproape totul. Pentru moment, sunt vesel. Asta mă reține zi de zi, an de an. Sîi, de cîte ori îi aud muzica, uit, uit tot trecutul, uit toate amintirile.

DĂNUȚ UNGUREANU MOARTEA UNUI PILOT

Cred că s-a stricat ceva, aici, înăuntru, mă doare cumplit și nu stiu de unde vine și ceea ce mă scoate din minti e gîndul că abia acum a răbufnit ceva care dospea de multă vreme în mine fără ca vreunul din eurile mele să bănuiască. Da, cred că am fost lovit undeva, mai demult, și rana minusculea a rezusat să se cicatriceze crescind răbdătoare și perfidă pînă astăzi, cind s-a hotărît să-mi dea de veste că există, că o să mă doboare. Mă doare, mă doare acum, aici, și nu stiu ce este. Îmi amintesc cum am zăcut sub mîinile experte ale medicilor aproape o săptămînd, cum vraciul acela bun și naiv, cu patru perechi de mîini și patru perechi de ochi, s-a luptat cu disperare, timp de șapte zile, să mă smulgă neființei, să redea corpului meu. În aparență nevătămat, scîntea de viață pe care un univers întreg a aprins-o la capătul miliardelor de ani de zbulnic.

Îmi amintesc cum am redevenit eu însumi la capătul a șapte zile infernale, cum am reîntrat pur și simplu în propriul meu înveliș după ce îmi stătusem zi și noapte la căpătă, privind cu resemnare și indiferență eforturile celorlalți. Apoi, toate au fost iarăși bune și vraciul bun și naiv a descoperit hiba, adică rana ascunsă, căpătată în timpul raidului de pe Beta. Învin-o și și-a recăpătat el însuși înfățișarea a celor patru oameni minunati pe care mintea mea bolnavă și adunase timp de șapte zile pe toți în spatele unei singure măști. Da, toate au fost din nou bune și lumea și viața și Beta care mă întîmpinăt din nou ursușă, vinovată.

Cu timpul am uitat, am uitat totul și am redevenit eu, același dinaintea raidului și timpul a

redevenit același și spațiul a redevenit același. Pînă astăzi cind s-a rupt ceva aici înăuntru, nu stiu, poate una din corzile mai subțiri ale susținutului, poate un vers neessențial al ființei mele, dar mă doare cumplit și nu stiu ce este. Mă doare și gîndul că mă doare, pe mine, cel care nu a stiu ce-i aceea durere, că mica mea legendă se prăbușește copleșitor, că nu voi mai fi omul care și-a înfrânt rînd pe rînd spaimă, milă, dragoste, frumosul cuibărit în adincul inimii ca un apendice inutil pe care mîile de ore de antrenament în simulatoare și mîile de ore autentice petrecute în zbor fulgerător, neștiut, prin lumile misiunilor mele de grad zero l-au extras cu o precizie chirurgicală. Mă doare și gîndul că voi ajunge să-mi rememorez cu nostalgia dulceagă și greoasă episoadele glorioase ale unei vieți cu un epilog atât de stupid. Că voi retrăi într-o pijama comodă luptele de pe Vores, înfricoșătoarele carnagii peste care treceam asemenea unui magnific zeu al morții, misiunile de cercetare în puzderia feerică de planete M. clipele în care îmi ucideam, da, îmi ucideam cu voluntate. Înălținante de a se fi născut, orice fiu, orice emoție, orice scîncet. Da, mă doare cumplit acum, nu stiu ce este, mă aflu de partea aceasta a zidului, percep numai efectele și cauza mă va obseda multă vreme de acum înainte. Stiu că ea sau el mă va doborî în curind și îmi voi veghează din nou la căpătă privind cum vraciul naiv și bun cu patru perechi de mîini și patru perechi de ochi îmi va scormoni din nou trupul căutind inevitabilă minuscule rană căpătată aiurea. În timpul unui raid oarecare, de la o armă laser sau o capsulă dezintegratoare. Sîi mai stiu, presimt, că n-o va găsi de data asta. Ceva s-a rănit acolo înăuntru

SORIN ANTOHI (student Filologie cenanclul „Quasar” — Iași): Una din perfidiile clasice ale delatorilor s.f. este acuzația de evazionism, de ocolire programatică a problematicii pămîntesti, într-un fel de elan inconștient către improbabile peripeții cosmice. Respingerea unei atari obiectii este imediată, deoarece literatura de anticipație are un mesaj umanist foarte transparent. Indiferent dacă o proză s.f. sfîrșește bucolic sau amar, toate textele acestei literaturi intocmesc un apel coherent la prețuirea valorilor umane. Sigur că eficiența chemării la frăție universală este discutabilă — depinzind mai ales de receptarea, as zice — dar ea este tot atât de onorabilă ca și un apel redactat „în clar”. Iubitorii literaturii de anticipație se numără în mod evident printre aceștia, militând, în forme specifice și în ansamblul creației lor pentru un timp viitor în care proporția amintită să fi dat rezultatele dorite astăzi.

AUREL CARAȘEL (student, președinte cenanclului „Henri Coandă” — Craiova): Sfîrșitul acestui frâmintat veac XX, în care zorii erei cosmice se impletește violent cu cei ai unui posibil război atomic, în care oamenii au învățat să se joace cu sensibilele mecanisme ale materiei ca niște copii neștiutori ce rid după ce au făcut o poznă, trebuie să ne implice profund în rezolvarea crizei de conștiință actuale.

Literatura de anticipație are foarte importantul rol nu numai de a face locuitorii acestui sfîrșit albastru să intuiască ororile pe care le pot dezvălui prin ignoranță, ci și de a oferi căi potențiale de evitare a holocaustului.

Nu trebuie numai să ne închipuim sevențe ciudate, populate de mutanți cu figuri cumplite, care duc interminabile războaie stelare, sau de comandanți de armate cu mină pe maneta declanșatoare a dezintegrării unei planete... Nu e suficient...

Literatura s.f. are datoria primordială de a analiza traiectorile posibile ale viitorului, punând la dispoziția Omului „cheia” dezvoltării pașnice a civilizației sale.

FELIX-MAXIM COSTESCU (student Drept, cenanclul „Aergistal” — Cluj-Napoca, redactor la revista „Napoca Universitară”): Nici măcar pomil nu-si pot permite să inflorească liniștiți, nici măcar somnul nu reușește să improvizeze temple de meditație căt timp „seniorii războiului” au dreptul să se joace cu soarta planetei. În aceste condiții, literatura s.f. nu are altă cale decât aceea de a se coaliza cu toate forțele rațiunii, pentru a elibera din cursa pentru Viitor „demonul” războiului. Toate creațiile noastre, prin limbajul lor specific, trebuie să tragă în modul cel mai convingător semnalul de alarmă al Flinței ce refuză să devină nefință doar pentru că unii oameni au uitat să fie Oameni...

AUGUSTIN CORNELIU GIAGIM (asistent medical, președintele clubului „Helion” — Timișoara): Mi-a plăcut dintotdeauna să privesc viitorul cu ochii împreună cu liniștea prezentului. Dar nu de o liniște cum este aceea a unui lac de munte, încrimenit între cer și plată, ci mai degrabă liniștea făgurelui, ascunsind amintirea cupiei de floare și a muncii. Mi-a plăcut dintotdeauna să privesc viitorul cu ochii împreună cu liniștea prezentului, pentru că aşa ne-am obișnuit să-l privim noi, români. Nol nu am privit niciodată cu ochi flămînd bucuria altuia, iar cind a fost vorba s-o apărâm pe a noastră, ne-am blzuit pe umerii nostri și pe brațele noastre.

Nu cred într-un război atomic. Nu cred în imposibilitatea rezolvării pașnice a conflictelor. Asta nu înseamnă că în texte s.f. pe care le scriu există un optimism nefondat. Îmi dau seama de forța stămului destinat distrugerii, dar în față acestui pericol, nu nutresc numai speranță, ci trăiesc cu convingerea că Omul, această superbă măsură a lucrurilor va reuși încă o dată să-și demonstreze existența sub semnul lui „cogito”. Să mai trăiesc cu convingerea că într-o bună zi, prin acest „cogito” va converti miezul ucigaș al bombei în lumină, căldură și viață.

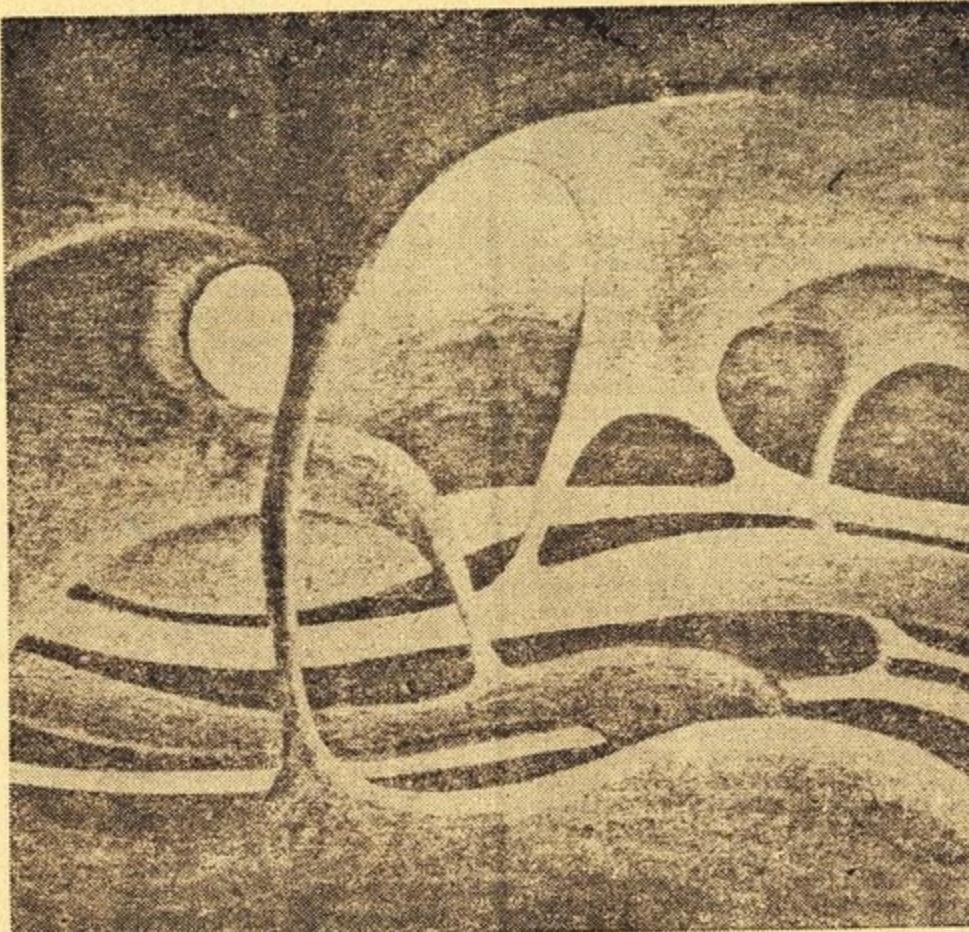
Nu cred că o minoritate de minti inconștiente, criminale, va reuși să treacă peste volnă unei omeniri pașnice, sătul de confruntarea cu moartea. A fi stăpînul Bombel nu înseamnă a fi stăpînul lumii. Iată de ce cred că Simfonia a IX-a a lui Beethoven este urmarea logică a celei de-a V-a. Iată de ce cred că Stăpînul Lumii, singurul stăpîn etern al lumii, este tipăritul copilului nou născut.

MESAJ DE PACE ANCHETA REALIZATA DE MARIUS MORARIU

Literatura s.f. își propune sarcini mult mai importante decât divertismentul. Făind o „literatură în echipament de explorator”, nu se limitează la „convertirea” conștiinței artistice. Prin natura sa, ea este capabilă să acționeze asupra tuturor „etajelor” conștiinței umane. Într-o perspectivă în numele întregii umanități, ea poate, prin intermediul esteticului, să determine cu pertinență și responsabilitate coordonatele benefice ale NOULUI social-politic, precum și potențialitățile sale malefice.

În măsura în care această literatură-vertisment reușește să treacă examenele competenței și valorii, ea devine un foarte prețios aliat în lupta pentru edificarea unei lumi mai bune, a păcii și destinderii internaționale, la acest sfîrșit de secol sfîrșit de crize și conflicte.

Iată, în acest sens, cîteva opinii consemnate cu ocazia celei de-a XI-a Conferințări Naționale a Cenacurilor de Anticipație — Iași, 6-8 noiembrie 1981.

mai înalte principii de solidaritate și pace, un rol de primă importanță, în exercitarea funcției de avertizare îngemănătă cu dorința fierbințe de prevenire a cataclismului planetar.

LIVIU MALITĂ (economist, președinte cenanclului „Alphaville” — Arad): Literatura s.f. luptă pentru menținerea valențelor umane ale viitorului. Iată de ce asemănarea cu basmul nu este întru totul întimplătoare: confruntarea dintre bine și rău se transpune în lupta individului împotriva unor structuri ce tind să-l anihileze, sau, în plan mai general, prin conflictul dintre forțele malefice totalitare și „centrifuga” beneficiă a celor mulți.

Dat fiind caracterul formativ-educativ al literaturii s.f., consider că, în măsura în care îi este permis, aceasta își poate aduce un substanțial aport în campania pentru pace și destindere.

ADRIAN ROGOZ (scriitor): Pacei trebuie să devină comandamentul suprem al literaturii, fiindcă omenirea a parvenit la o asemenea foarte distrugătoare, incit, în cazul unui război planetar, riscul să coborim la un stadiu de sălbăticie în care literatura să nu mai însemne nimic. Totuși, prin natura mijloacelor sale de investigare a evoluției (sau involuției) umane, literatura de anticipație este cea mai în măsură să decanteze viitorul. Nu cred că glumesc atunci cind afirm că orice scenariu s.f. poate deveni realitate prin redistribuirea unei infime părți din cele 500 de miliarde de dolari răspândite pentru înarmare. Am putea, adică, să fertilizăm deșerturile am putea cucerii adâncurile oceanelor, am putea, în ultima instanță (și de ce n-am face-o?), să populăm alte corperi cerești.

Iată de ce consider că literatura s.f. este singura modalitate de sondare a extremităților existențiale dintr-o perspectivă literar-artistică, capabilă să învoce în termeni că se poate de credibili și de zguduiitori eventualitatea apocaliptică.

Dezvăluind mutra hidoasă a războiului, literatura s.f. își proclamă adeziunea necondiționată la principiile păcii mondiale.

GHEORGHE SASARMAN (scriitor, redactor „Contemporanul”): Rapiditatea înspăimîntătoare cu care evoluează arsenalele militare — principalele beneficiare, din nenorocire, ale progresului științific și tehnic — fac astăzi caduce și inefficiente formele clasice ale literaturii antirăzboinice, cum ar fi reportajul și jurnalul de front, memorile foștilor combatați sau romanul realist, fie el roman-document sau roman frescă. Să aceasta nu atit din cauza ritmului și intensității cu care să desfășure operațiunile unei viitoare conflagrații (în definitiv, pentru fiecare individ luate în parte, perspectiva morții violente nu și-a schimbat esența, doar prin perfeționarea instrumentelor menite a o provoca), cit de către globalitatea destinului omenirii, în confruntare cu pericolul iminent al stingerii civilizației, al dispariției totale a speciei umane.

Aflată în rîndul celor mai percutante mijloace de trezire a conștiințelor, de avertizare asupra unor dezastre ce amenință mersul ascendent al umanității, literatura s.f. pune în slujba încriminărilor holocaustului nuclear un potențial artistic de mare expresivitate, îmbinând precizia celor mai riguroase analize cu forța înegalabilă a imaginatiei. Tragîndu-se răscolitor al unor capodopere închinate acestor teme ilustrează o înaltă acceptie asupra responsabilității umane din partea celor mai reprezentativi autori de anticipație; cu cît mai mult va crește audiența unor asemenea scriri, cu atit mai jalinic vor suna cîinicele declarări ale „strategilor” sinuciderii colective, ale fanaticeilor inventatori de arme tot mai perfeționate. Pacea nu este, nu trebuie să devină utopie.

MIRCEA SERBANESCU (scriitor): Contra celor ce minimalizează genul literaturii s.f., trebuie să afirm că aceasta este profund angajată și responsabilă față de umanitate și față de viitor. Implicată în frâmantările eroice și dramatice ale lumii contemporane, ea nu face speculații gratuite, în afara timpului și spațiului riguros real, ci și asumă misiunea gravă de a avertiza permanent asupra primejdiilor de moarte a folosirii unor descoperiri științifice în scopuri războinice, de distrugere în masă, împotriva OMULUI, în ultimă instanță.

Sintetizind, se poate afirma că tema fundamentală a literaturii s.f. este lupta împotriva războiului, a violenței, pentru un viitor fericit, pentru triumful civilizației umane.

Soneria trîni scurt și pătrunzător; un sunat care îți provoacă aproape înțeaua un oftat. Era Paul.

— Bună, Gill!

— Bună, la loc!

Se așeză și privi camera în care se află, cu un aer familiar. Canapeaua de lingă perete, masa de lingă el, nu-i mai spuneau nimic, așa cum se întâmplă de obicei cu obiectele pe care ești obligat să le privești mult timp și cu care conviețuiești. Deși nu erau ale lui, Paul avea deja acest sentiment. Își petrecea mai tot timpul liber la Gill. Privi în oglinda din față lui și văzu figura suptă a unui bărbat de vreo 25 de ani, slab și care îmbătrânișe mult înainte de a fi cauză. Umerii săi gîrbovi îi provocață un ciudat dezgust, ca la vedere unor unghii roase.

Gill ieșe din bucătărie cu o tavă pe care se aflau două cafele. O puse pe masă, se așeză și-i privi întrebător pe Paul.

— E foarte grav! — începu acesta — cred că am găsit cheia la problema noastră. Știi că la centrul de testări de computere... am lucrat la unul care poate prezice viitorul. Am turnat în el toate datele despre Pămînt și viață, potrivit teoriei lui Oparin, pentru a afla cînd, cum și de ce va dispărea Pămîntul. Alătărilei aparatului mi-a răpus și am citit pe banda de hîrtie că Pămîntul nu va mai exista peste exact două luni, iar unicul loc de pe glob în care se pare că vor rămîne condițiile necesare vieții este o suprafață de 1 km² pe tărîmul Mării Baffin, lingă localitatea Thule (undeva prin Groenlandă).

Gill se înclină, păli și rămase nemîcat, într-o poziție apolinică. Știa că Paul vorbește serios, dar cu greu poate tragedia situație. Cu o clipă înainte avusese imaginea panoramică a unei lumi liniștite și fecunde; subit, Pămîntul fi apără ca un adevarat imperiu stihial.

— De ce? — fu prima lui întrebare.

— Poate va exploda, va îngheța sau se va topi. Nu știi să-ți spun. După o clipă de gîndire:

— Va trebui să cerem sprijinul presei și al televiziunii! Paul rîse fortat și vădit nervos, aproape isticic.

— Tu chiar crezi că o lume întreagă o să credă un mecanic și un funcționar? Si chiar dacă ar crede, cum fi încipul tu că 4 miliarde de oameni or să încapă pe 1 km²?

— Nu știi, eu trebuie să incerc.

— Te voi ajuta, dar nu văd nici o leșire.

A doua zi mergeau cu pași mari spre centrul Radioteleviziunii. Paul privea în jos și bombănea cîte ceva, iar Gill, cu o privire încrezătoare, se uită drept înainte. De vreo cinci minute lesise din redacția ziarului „Terra voces”, care nu dovedise pic de înțelegere pentru problema celor doi „excentrici”. Dealtfel se așteptaseră la astă după insuccesele anterioare din diverse redacții. Ultima speranță era Radioteleviziunea.

O zi mohorită, o zi în care suferi de depresiuni nervoase, o zi cu cele mai multe sinucideri. Așteptări. Un sfert de oră mai tîrziu se aflau în față unui enorm birou din lemn de nuc care strîjinea coatele unui munte de om. În spatele ochelarilor cu ramă de corn aștrânau niște pleoape grele. Cu un efort de voință, directorul și le ridică și privi la cei doi din față să. Înghîti și mărul lui Adam își făcu turul.

Paul fi măsură scurt:

— O să trece direct la problemă. Este deosebit de gravă și dorim să aflăm în ce măsură ne putem ajuta. Pămîntul nu va mai exista peste două luni. Se pare însă că în Groenlandă se află o porțiune de 1 km² pe care viață se va păstra nerăstărită. Avem nevoie de multe emisiuni pentru a aduce la cunoștința mășelor acest fapt. Spuneti-ne dacă ne țuiești ajuta și cum. Vă asigur că afirmația noastră se bazează pe calcule logice și exacte.

O șuviță îi căzuse pe ochi în timpul rostirii. Si-o dădu, la o parte cu un gest reflex. Privi figura directorului. Acesta își ridică ochelarii cu două degete și spuse un singur cuvînt:

— Afără!

— Domnule director, cred că n-ai înțeles ce...

— Afără!

— Dar este vorba de...

— Afără!

— Însă...

— E pentru ultimă oară că vă rog să leșiști!

— Nu se...

— AFARĂ!

Acest ultim „afără”... Ieșiră din birou. „Afără” o luără pe niște străduite mici. Inguste și puchinoase, care fi duseră într-un parc. S-ară stră-

pungea norii. În jurul lor o lumină caldă, ireală. Copaci cu coroană bogată și străpînată în toate culorile. O fată de vreo 18 ani venind pe o alei. Pantalonii roz și vestă galbenă.

— Dacă i-ai spune că peste două luni va muri, m-ar creze nebun.

Oftă, grăbi pasul și strigă după Gill. Ajuns îngă el spouse

— Gill, măcar noi trebuie să trăim! Acesta murmură ceva, se îndepărta puțin, se întoarse spre Paul:

— Da Paul, vom trăi! Problema nu era însă atât de ușor de rezolvat. Aveau nevoie de bani, iar tot ce puseseră ei de-a lungul anilor la ciorap nu acoperă integral sumă necesară. Hotărîu să triseze. Anume — să-si vindă apartamentele.

Sapte zile înainte:

În timp ce se urca în avion, pipăind bara rece a scărilelor, avu o impresie, nu știa de ce, că nu va ajunge niciodată îngă Gill.

În Godthab, o violentă furtună era în toi. Însă aterizarea devine problematică. Într-un tîrziu primă aprobație.

— Bună ziua — spuse Paul, adresându-se funcționarei de la ghîșeul de informații. — Îmi puteți spune dacă există vreo sanie disponibilă pentru a ajunge îngă Thule în maximum de 30 de ore?

— La ora aceasta și pe vremea astă nu pleacă nimănii din Godthab!

Suna că o sentină, dar Paul se aplecă, își luă servietă și plecă din oraș. Trei ore mai tîrziu se dovedise că situația era reală și că nimeni nu

RAZVAN GEORGESCU CIMITIRUL

Totul fusese transportat cu avionul pînă la Godthab și cu sanie la locul indicat de calculator.

Gill se aflat pe drumul dintre Godthab și zona de îngă Thule. Zăpada îl umplea ochii cu o strălucire ciudată. În aer domnea un fel de veselie și fiercare fulg de zăpadă sporește fiercirea aceea puerilă și convențională. Simțea în gură gustul dulce tipic sărbătorilor. Gill se simțea renăscind, așa cum stătea în fundul saniei cu capul deschis, biciuit de fulgi de zăpadă. Își treceau mina prin păr și privi la birjarul din față să. Înțîial dorive să închiriez un tractor, dar nemălavind destule fonduri — se cam topiseră — s-a mulțumit cu o sanie și deocamdată nu-i părea rău.

Ajuns la destinație se asigură că totul sosise în bună stare și plecă, îmbrăcat cu o subă groasă, să și viziteze terenul. Văzu că reie la mijlocul zonei se află o casă zugrăvită în galben. Faptul nu-l deranja deloc. Îl scută de efortul de a-si improviza un adăpost, căci necunoscuții proprietari nu vor mai avea nevoie de ea.

Făcu înconjurul casei. Un cărucior vechi și ruginit, culcat de niște cărămidă acoperite cu pămînt înghețat. Un miroș puternic de varză murată și mucegădită. Se îndepărta și luă animalele în casă. Trebuie, aceasta să luă aproximativ o oră. Iesi. Casa, în mod ciudat, nu era mobilată. Privî la muntele de conserve și lăzi. Timp de o săptămînă avea ce face.

În acest timp Paul rezolva ultimele treburi în oraș. Se întorcea de la persoana care urma să ocupe apartamentul său cînd auzi sunetele unui pian. Privi printre-o fereastră la subsol. Un bar cu un tînăr pocinând într-un pian vechi. Cîteva corzi care nu sunau. Cind se ridică, razele oblice ale soarelui îl orbiră. Pentru o clipă văzu numai dungi roșii și sclipiri aurii. În seara aceea urma să plece cu avionul pînă la Godthab. Mai erau doar două zile pînă la deznodămînt, oricare ar fi fost el.

era dispus să-si riste pielea pe o vreme ca astă. Paul era disperat. Epuizat de totul. Doar nu-i bătuse atîta timp capul cu toate acele probleme ca să moară la doi pași de tărîmul salvării. În mod ciudat gîndul acesta avu darul să-l linistească. Se destins. Dacă n-ar fi introdus toate datele în computer, tot ar fi murit. Diferența era că în cazul dat avea constițință morții sale și a orelor pe care le mai avea de trăit. Se bucură pentru Gill, dar într-un fel îi și părea rău, căci îl obliga la singurătate. Toate noaptea umbă prin Godthab. La un colt se cătu. Mai era un minut. În clipă aceea văzu farurile unei mașini la celălăit colț. Se apropiă. Avea viteză mare. Derapă. Paul intui că mașina îl va lovi, dar nu făcu nici cel mai mic gest pentru a se feri. Mașina se rostogoli și lovi cu aripa din fată trupul lui Paul. Căzu pe gheăză. Singele șiroia din timpol și topesă zăpada. Un singur bec luminase scenă. Paul murise cu o jumătate de minut înainte de termen.

În acest timp un vas de mic tonaj se lăvîtea prin apele Oceanului Indian, în bazinul australien de vest. Huruitul monoton al motoarelor conține. Un marinărlăci, spălind puncte. Deodată, hîrșitul lanțului de la ancora care se freca de bordajul navei intrerupse melodia simplă și cintărată a marinărlui. Ancora coboră, coboră încet prin apă densă și tulbură din cauza planctonului. La 15.000 km depărtare, o fetiță de 9 ani suflă în lîmînările tortului.

Lanțul coboră. 10 m, 12 m... O față și un băiat aflat la vîrstă mirabilă preschimbării stătea pe o bancă și simplă lor apropiere le grăbea pulsul.

15 m, 16, 20 m. Într-o sală de concerte toată înaltă societate a respectivilor oraș asculță „Mathäuspassion” de Bach.

Lanțul nu se oprea. Mica gaură de la tribordul navei vîrsa neconținut metri de lant 22 m, 24, 26 m. Un bătrîn cîtea în parc și cu o mină legăna-

căruciorul cu nepotul său. Din cind în cind punea carteasă Jos și îndepărta cîte o frunză galbenă sau roșie căzută pe cărucior.

26 m, 28m, 30 m. În clipă aceasta ancora atinge fundul oceanului pînă de corală. Se lovi de o mică sferă cu o multime de ramificări care porneau în pămînt. În clipă impactului începe infernal. Vasul dispără pur și simplu. În metropole, blocurile și casele se prăbușeau, nelăsind însă nici o urmă, nici un pic de moloz. Vegetația crescu brusc și dispără. Marile deserturi erau subit fertilizate. Ocnel continua să existe. El vedea totul. Undeva departe se auzeau sunetele unui pian dezacordat. În curînd nu se mai auziră decît bătăile ritmice ale unei tobe, după care omul dispără lăsînd cu el tot ce-i fusese dat să vadă. Liniste, liniste grandiosă. Apa înundă uscatul. Totul dispăruse doar în decurs de două minute. Sferă cu ramificări, celula vieții, miez cu o energie din care se dezvoltase totul, fauna și flora, care făcea posibilă viața, regenerarea țesuturilor. Prin distrugerea ei se distrusese forma trimordială a vieții, așa că totul fiind lăsat de energie celulei revine la stadiul initial, inert. Pămîntul deredase dintr-o simplă întîmplare.

În timpul catastrofei, Gill dormea. Cind se trezi nu-i veni să creadă că a putut adormi. În locul zăpezii crescuse cea mai grăsă iarbă; în locul norilor — cel mai curat cer. Brazilii erau neschimbuti, însă la umbra lor crescuse feriga.

Gill înțelege că dezastrul era un fapt consumat. Primul gînd fi zbură la Paul. Începu să caute. Căuta, Fugea. Înțelege că era condamnat să devină un răstnic.

Pe drumul de întoarcere observă că dincolo de granitele kilometrului dispără pur și simplu orizontul. Încercă o dată să treacă și se lovi de ceva. Acel ceva, nimic material care totuși îl ocolea.

Ajuns aproape de casă, se gîndi la Robinson Crusoe. Citise și răscrisese această carte. În copilarie o găsise minunată și deseori se închipuia trăind pe o insulă uitată de dumnezeu. Visul devenise realitate. Singura diferență era că Robinson sperase tot timpul.

Gill se găsea în imposibilitatea de a prolifera raza umană. Trăia pentru nimeni. Totuși era hotărît să nu se dea invins.

Primele nopți au fost groaznice. Pînă s-a obișnuit. Făcea zilnic plimbări pe teritoriul pe care nimeni nu-l putea contesta. Animalele răsteau libere.

Într-o bună zi de descoperi așteptă urme. Nu erau de om. Semânau mai degrabă cu urmele lăsate de laba unui căine. Primele trei albe îi apărură în acele zile în care trăia constant că îngă el există o bestie. Trebuia să ia o hotărîre. În mod ciudat nu se hotărî să prindă fiara și să o imbînzească. Nu. Dorea doar să o omoare. Urmară zile de hătuială.

Intr-o noapte se întină. Avea un bot mare cu colțe lungi și ascuțiti. Semână cu un lup.

Probabil că bestia nu mai văzuse picior de om. Începu să-l miroase. Gill ridică un bolovan și îl trînti în cap. Se aplecă, ridică piatra și o mai azvîrli o dată. Pînă dimineață făcu același lucru din ce în ce mai îndrîpit și cu mai multă ură. Spre zorii ajunse la delir. Se apleca, ridică și, fulgerător, azvîrle bolovatul. Dimineața nu mai rămăsesecă decît o fîșie subțire de carne, oase, piele. Singele intrase într-o bună zi de descoperi așteptă urme. Nu erau de om. Semânau mai degrabă cu urmele lăsate de laba unui căine. Primele trei albe îi apărură în acele zile în care trăia constant că îngă el există o bestie. Trebuia să ia o hotărîre. În mod ciudat nu se hotărî să prindă fiara și să o omoare. Urmară zile de hătuială.

Cunoscă fiecare pietrică, dar obseră ceva nou. Se întoarse și la umbra unui brad zări o sferă mică cu cîteva ramificări care se pierdeau în pămînt. În clipă aceea avu revelație. Știa tot. Descoperise. Poate și o a două celulă a vieții, încă nelăsemnată. Ea îi asigura existența pe acest kilometru meschin. Poate că viața pe Pămînt era un ciclu. Această celulă să ar fi putut reproduce prin împărîtere. Urmașa să crește, iar odată cu ea se mărește și suprafata pe care genera viață.

În acea zi Gill vorbi pentru prima oară de la catastrofă. Își înălță capul și spuse cu o voce soptită:

— Milne am să...

Civilizația este măsura în care, prin inteligență, omul reușește să invingă spațiul.

Există undeva o supercivilizație care în ultima fază a stăpinișii condiției sale cosmice și-a propus să-și reducă componentele fizice la minimum și a reușit. Viața biologică e grea: boli, accidente, imbatrînire, toate acestea au fost evitate, civilizația prosperind de atunci neconvenit într-un așa-zis sector de spațiu, mai mult abstract pentru noi, însă oricum fizic.

Puțere nemărginită. Imunitate. Si totuși...

Să ne imaginăm că aceia nu sunt alii decât noi în sine.

E imposibil să cuprinzi vreun orizont. Pulberea asta se întinde plan și se pare că nu o să se întâlnescă niciodată cu cerul; nici cerul nu e prea bine definit: opac, difuz, habar nu am ce e de fapt, e mai mult ipotecă. Cimpia aduce mai degrabă o desert nivelat și se arată hotărâtă să nu se termine niciodată. Pulberea e puțin străvezie, lumina care pătrunde destul de adinc în ea o face pufoasă și îmi dă o senzație de ceată, de nor, cale înecat să nu mă scufund, însă de fiecare dată mă opresc pe primul strat, de la suprafață. E cu desăvîrșire rigid. Nu e adevărat, dar pe aici trebuie să fi trecut ceva greu care să fi pășit o singură dată pentru ca pulberea astă să se ridice și să împietrească apoi aș cum am găsit-o, și eu merg, cred că e cel mai bun lucru atât timp cât mai am energie, deși nu am însprijne ce, dar... în fine, peisajul ăsta îmi stimulează imaginația sau în orice caz metaforele pămîntei îmi inhibă orice secvență de gîndire și așa mă simt ca în vis. Dacă nu mădurea gleznele aș zice că intr-adevăr visez, dar nici aș nu e prea rău, poate că e al doilea lucru bun pe care pot să-l fac acum și aici, și dacă mă gîndesc bine, niciodată nu am mai avut ocazia să trăiesc pur și simplu numai din amintiri. Dacă să condamnat la trezie, atunci atât timp cât mă vor lăsi rezervele am să trăiesc din ele, apoi am să le relau încă o dată și încă o dată pînă... Altceva: de exemplu dacă ar fi pe aici o pădure, un lac, verdeață, as fi vrut să găsească multă verdeață, răcore, niște portocali și nite, pustiul ăsta.

Nu știu că să fi trecut de cînd am plecat, să fi fost ieri — posibil, nu vreau să cred că trăiesc fatalitatea vreunui accident. Acum să vrea să mă exprim să sună „ieri“ dar... fie să așa, ieri cînd urcasem la tribună, toate fuseseră clare ca și atunci cînd ti-ai fi anticipat un program de Dumînică după amiază cu probabilități infime de a țîl schimba, însă intîmplarea a făcut să fie așa cum se vede, întotdeauna am avut un fel de repulsie pentru toată teoria probabilităților pentru că de fiecare dată, după ce acea înșină probabilitate se produce, ești în stare să o accepti ca și cum ea ar fi fost cea mai mare — te face să te gîndești la destin și e risipant. Dacă aș fi știut dinainte... de ce este atât de pustiu și atât de liniște, măcar dacă aerul și desertul ăsta nu ar fi atât de absorbante, nu îmi aud nici pașii, doar gîndurile și ăsta e singurul reper că exist, „cuget, deci exist“.

Sunt treaz, sunt lucid, dar cred că în curind îmi voi da palme. Ce ziceam, ieri la tribună pentru ultima oară simteam puterea, dar în același timp și deznaidejde noastră prin cuvintele profesorului, atât de bătrîn și atât de lucid încît de cîte ori mă întîlnesc cu el, în laboratoare, la conferințe, aveam impresia că văd însăși istoria, deși întrucătiva întruchipa vizitorul. — desigur tot o istorie, însă alta decât aceea la care mă gîndeam eu. Am acceptat o expediție în timp, am lăsat totul, mi-am luat doar amintirile și apoi, în sfîrșit, iată-mă aici. Ce caut aici singur, unde mi-e vehiculul spațial, parcă fusesem într-un conținere de conservare, iar acum sunt pur și simplu viu, de fapt nu sunt sigur, nu am nici un argument, ar trebui să mai fie „cineva“ care să mă simtă, era totuși preferabil să nimeresc într-o pădure chiar și ecuatoriană dar neapărat cu un riu, curat, cu resti, și să nu-mi fie foame, atunci ar fi altfel. Totuși, cel mai important ar fi fost să găsească oameni, oameni așa ca mine, hm, ce zici, ăsta e singurul lucru care a fost omis din proiect, eu trebuie să fiu în doi, în mod absolut, eu trebula să fi plecat cu o femeie dar, astă e, pe Pămînt morală și încă rigidă, colegii mei încă se mai cărtă dacă să se facă copii idealni în laborator sau să se joace mai departe zaruri în pînțele femeilor — să facem copii la noroc, la buna selecție

naturală, să mai așteptăm un vînt cosmic radioactiv care să mai provoace mutații, aceleia vor fi desigur mai bune, vom fi în mod sigur mai inteligenți și mai robusti, ne vom culca pe asfaltul măcinat în ploale, nu vom mai avea nevoie decât de biblioteca și gata, natură, cerul liber. Nu știu, nu prea am incredere în cei pe care î-am lăsat acasă, mi-e teamă să nu fi făcut vreo prostie. Sunt convins că trăiesc un eșec, expediția trebuie să fi fost o scurtă prospectare în zona patru din galaxie, unde s-a localizat inteligență, după care trebuie să mă fi întors în sistemul solar unde să grăbez pînă să găsesc, însă după linia astă... dacă într-adevăr m-am și întors atunci am fost găsit de Nimeni, cred, sănătatea astă.

E imposibil să cuprinzi vreun orizont. Pulberea astă se întinde plan și se pare că nu o să se întâlnescă niciodată cu cerul; nici cerul nu e prea bine definit: opac, difuz, habar nu am ce e de fapt, e mai mult ipotecă. Cimpia aduce mai degrabă o desert nivelat și se arată hotărâtă să nu se termine niciodată. Pulberea e puțin străvezie, lumina care pătrunde destul de adinc în ea o face pufoasă și îmi dă o senzație de ceată, de nor, cale înecat să nu mă scufund, însă de fiecare dată mă opresc pe primul strat, de la suprafață. E cu desăvîrșire rigid. Nu e adevărat, dar pe aici trebuie să fi trecut ceva greu care să fi pășit o singură dată pentru ca pulberea astă să se ridice și să împietrească apoi aș cum am găsit-o, și eu merg, cred că e cel mai bun lucru atât timp cât mai am energie, deși nu am însprijne ce, dar... în fine, peisajul ăsta îmi stimulează imaginația sau în orice caz metaforele pămîntei îmi inhibă orice secvență de gîndire și așa mă simt ca în vis. Dacă nu mădurea gleznele aș zice că intr-adevăr visez, dar nici aș nu e prea rău, poate că e al doilea lucru bun pe care pot să-l fac acum și aici, și dacă mă gîndesc bine, niciodată nu am mai avut ocazia să trăiesc pur și simplu numai din amintiri. Dacă să condamnat la trezie, atunci atât timp cât mă vor lăsi rezervele am să trăiesc din ele, apoi am să le relau încă o dată și încă o dată pînă... Altceva: de exemplu dacă ar fi pe aici o pădure, un lac, verdeață, as fi vrut să găsească multă verdeață, răcore, niște portocali și nite, pustiul ăsta.

Nu știu că să fi trecut de cînd am plecat, să fi fost ieri — posibil, nu vreau să cred că trăiesc fatalitatea vreunui accident. Acum să vrea să mă exprim să sună „ieri“ dar... fie să așa, ieri cînd urcasem la tribună, toate fuseseră clare ca și atunci cînd ti-ai fi anticipat un program de Dumînică după amiază cu probabilități infime de a țîl schimba, însă intîmplarea a făcut să fie așa cum se vede, întotdeauna am avut un fel de repulsie pentru toată teoria probabilităților pentru că de fiecare dată, după ce acea înșină probabilitate se produce, ești în stare să o accepti ca și cum ea ar fi fost cea mai mare — te face să te gîndești la destin și e risipant. Dacă aș fi știut dinainte... de ce este atât de pustiu și atât de liniște, măcar dacă aerul și desertul ăsta nu ar fi atât de absorbante, nu îmi aud nici pașii, doar gîndurile și ăsta e singurul reper că exist, „cuget, deci exist“.

Sunt treaz, sunt lucid, dar cred că în curind îmi voi da palme. Ce ziceam, ieri la tribună pentru ultima oară simteam puterea, dar în același timp și deznaidejde noastră prin cuvintele profesorului, atât de bătrîn și atât de lucid încît de cîte ori mă întîlnesc cu el, în laboratoare, la conferințe, aveam impresia că văd însăși istoria, deși întrucătiva întruchipa vizitorul. — desigur tot o istorie, însă alta decât aceea la care mă gîndeam eu. Am acceptat o expediție în timp, am lăsat totul, mi-am luat doar amintirile și apoi, în sfîrșit, iată-mă aici. Ce caut aici singur, unde mi-e vehiculul spațial, parcă fusesem într-un conținere de conservare, iar acum sunt pur și simplu viu, de fapt nu sunt sigur, nu am nici un argument, ar trebui să mai fie „cineva“ care să mă simtă, era totuși preferabil să nimeresc într-o pădure chiar și ecuatoriană dar neapărat cu un riu, curat, cu resti, și să nu-mi fie foame, atunci ar fi altfel. Totuși, cel mai important ar fi fost să găsească oameni, oameni așa ca mine, hm, ce zici, ăsta e singurul lucru care a fost omis din proiect, eu trebuie să fiu în doi, în mod absolut, eu trebula să fi plecat cu o femeie dar, astă e, pe Pămînt morală și încă rigidă, colegii mei încă se mai cărtă dacă să se facă copii idealni în laborator sau să se joace mai departe zaruri în pînțele femeilor — să facem copii la noroc, la buna selecție

se redă complet prin toate simțurile și-i persistă în minte cu încăpăținare, nu voia să dispară, desigur că iarba și pădurea alunecaseră de departe, de după Orizonturile Presupuse pînă aici, în timp ce dormise, pentru că iarba se termina în desert cu un contur exact și pedant ca și cum ar fi crescut într-o seră pe o folie de plastic translucid. Ideea cu sera mi se pare interesantă. Pornise fără întîrziere spre pădure abordind-o cu curaj, cu sete, iarba era cît se poate de reală, se simțea perfect, foșnea fragedă și răcoroasă sub tălpi, era cît se poate de reală, totul părea că este ultrareal, se afundase deja destul de adinc în pădure și era hotărât să meargă cît mai mult, înghițind totul din ochi, fiind atent însă și asupra propriilor

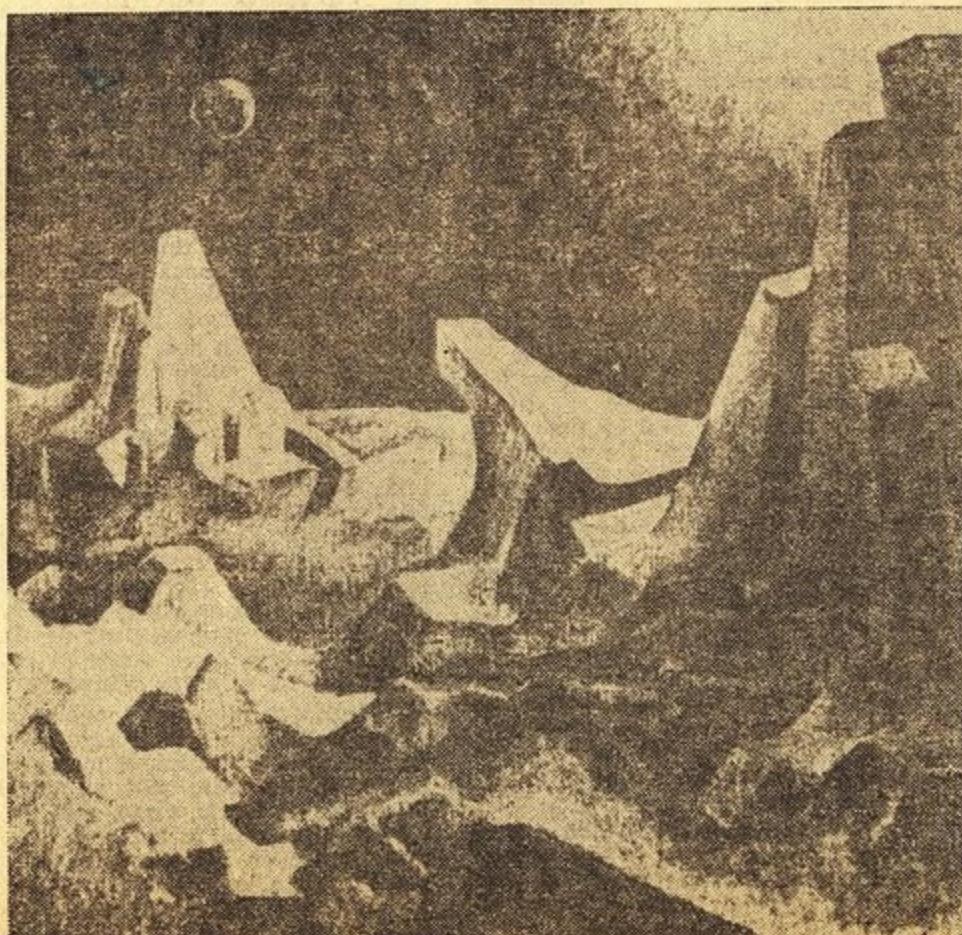
rînd, dar nici cu lumina astă ceva nu e în regulă, trebuie să fac un foc.

Zilele aici sunt dimensionate biologic adică după gradul de obosalea organismului, mai pe scurt: își încheie ziua atunci cînd crede de cuviință. Ziua aceea s-a prelungit foarte mult, la fel și cea care a urmat, treptat însă au început să scadă și să se uniformizeze, în fiecare zi descoperarea ceva nou, uscăturile pe care trebuie să le caute atât de mult în prima zi se găseau acum din abundență, își făcuse foc, găsise niște roci foarte bogate în fosfor pe malul rîului și într-o zi chiar descoperise stupefiat un copac urias îngăbenit, cu coaja plesnită ca pielea unui lepros, devora pur și simplu pe dinăuntru de sulf, peste tot se petreceau ceva interesant, în general tot ce își dorea în timpul zilei și uneori chiar în somn, a doua zi sau peste mai multe zile descoperarea cu surprindere aproape așa cum le știa pe Pămînt, de parcă dinadins îi ieșau înainte. Așa descoperise portocalii, băltile de acid, grota cu ghetar, cartofii, toate plantele terestre de care își amintea, neapărat urmău să-i iașă în cale, atunci descoperise un cactus înflorit — prima oară după o sută de ani. Un alt fenomen curios era că aparițiile erau numai din regnul vegetal, tot ce era abărată nou la început era fragil sau flacă, prințind vlagă treptat, cu fiecare zi se stabiliza din ce în ce mai mult încărcindu-se de cel mai pămîntesc parfum și astă îi provoca o derută totală, căzuse parcă în transă, feeria vegetală se pare că-i spore din ce în ce mai mult indoială asupra proprietății existențe. Într-o zi își dăduse o palmă. De ce nu arătau în rîu peștii pe care căuta să îi surprindă de fiecare dată pe sub pietre, nu aparea nici cea mai simplă vîcă de care își amintise, totul era fantastic, mecanic, reflex în fiecare zi se abuza de așa-zisele experiențe, bănuia că fibra vegetală avea în constitutia ei un element necunoscut hm, își exprima din ce în ce mai des gîndurile cu glas tare și vorbea cu el însuși la persoana a doua, și mergea singur, ce se întimplă cu el, se gîndeau uneori contemplativ și atunci sintetiza tot felul de adevăruri generale, ce se petrece aici, nu sunt decât două situații: sunt treaz sau visez, și încă nu știu care e cea reală, hei, stii că aici este totuși o sare și tare mă tem că cineva face glume cu mine.

Hei, terminați odată cu fanteziile astă, m-am plătit, sau cel puțin trimiți-mi un om, sau ceva care să mă primească, dați-mi un răspuns odată, hei, hei, hei... Strigă din răspunderi dar nu-l răspunse nimănii. Aleargă disperat prin pădure, sau umblă hui-hui fără să scoată un sunet. Il simt pretutindeni cu privirile pierdute înspre înălțimea pădurii căutând un cer, o ieșire — o dată ajunse la marginea pădurii. Același pustiu. Același contur precis al terbiilor. Rămase un timp acolo, la marginea, stînd în genunchi și contemplind în pustiu acele orizonturi ca pe un mal de mare moartă, apoi se întoarse, mi se pare că experimentele lui au început să se răreasă, cred că trăiese „pur și simplu“, vegetează, hm, ce se întimplă cu el, hai să mergem pînă acolo, de ce nu mai face experiențe de cîteva zile nu mai face nimic și încearcă să doarmă cît mai mult, eu n-am făcut niciodată astă și nici nu m-am străduit, încă nu pot să-l înțeleag, el de ce o face, tu cum dormi, cam o jumătate din cît doarme el într-o zi, cam mult, cînd sunt foarte obosit, mă rog, mi-a făcut milă de el.

Astăzi mă simt mai bine și parcă, parcă am în mine o doză de umor. Am să mă plimbă toată ziua și am să fac o baie de pomină, ar fi absurd să mă incerc, ar fi cea mai simplă experiență și măcar aș ști ceva exact, dar e totuși absurd, mai bine hai la o plimbare pe unde vedem cu ochii, hai, dar să nu te îndepărtezi prea tare și exploatează la maximum momentele cînd se apropie de nodurile structurii de rezonanță.

Nu știa că a mers și nici nu-l interesa astă pentru că din subconștiul său simțea că face ultima sa plimbare, simțea că nu mai e nevoie să se întoarcă la grota unde își avea „laboratorul“, poate să doarmă oriunde, aici nu a băut niciodată vîntul și nu a plouat niciodată, iar temperatura a fost întotdeauna așa cum și-a dorit-o el, e ceva. Nimerise într-o poiană îngrădită de niște copaci cu un aspect nou, necunoscut de el pînă atunci. În clipă în care îl observă își spuse că natura astă a început să fie și originală. Iarba desăvîrșită, verde, proaspătă, se trînti pe spate în ea dar bruse

MARCEL CHELBA O CĂLĂTORIE ÎN TEMP

am navă, pentru că nu mă simt inert și mai ales pentru că sunt prea sigur că sunt treaz. Sunt treaz, și totuși, dacă visez... Să încerc să dorm, pentru că nu se poate visa efectiv într-un vis efectiv și dacă într-adevăr aș putea să dorm înseamnă că acum nu visez, am să mă întind pe jos, cred că sunt de acord, da, n-ai încredere, al mers destul astăzi și nici nu îți mai simți picioarele. Da, e cam tare solul ăsta, e bizăr și tare iar tactil imperceptibil, nici rece, nici cald, nici aspru, e doar un „ceva“ rigid. Să-mi să lăsat mina în larba acum. Chiar dacă aș fi fost condamnat să nu mă mai întîlnesc niciodată cu cineva, nu măsă mai fi simtă așa de singur, din ce în ce mai singur, și liniște, e prea multă liniște, un gol, pusiu...

Adormise ușor după cei cîțiva kilometri parcursi prin pustiu încercând într-o cădere de necuprins. În spațiu acesta mat de reflexii și reverberații acustice sau de orice altă natură se întînsese pe jos cu o mină sub cap și adormise aproape trăsnit de obosalea, ca pe podeaua unui laborator unde lăcrase pînă la epuizare, nu era nimic rîu, totul avea să-i aducă ulterior o serie de lămuriri dar și ambiguități insuportabile. De exemplu cînd se trezi — de fapt se trezi din cu mina tocmai în larba aceea pe care și-o dorise atât de mult dar socul scurt și rece nu fusese decât o introducere în suita reacțiilor următoare pentru că imediat după aceea, după ce deschise ochii și sări în genunchi (dormise cu fruntea în mîini) descoperi pădurea exact așa cum și-o imaginase: un pic tropicală dar cu un aer tonic de munte.

E imposibil, trăiesc un vis efectiv. Avea în sfîrșit o imagine reală care i

simțe din cauza pulsului care fi crescuse alarmant, trebuie neapărat să fac niște analize, se aplecă și rupse un fir de iarba în capătul căruia se adunase deza o picătură de suc lipicioasă, trebuie să verific toate astea, trebuie să fac niște experiențe și am nevoie de apă, cît mai repede. Se auzea un zgomet difuz și ciudat în perspectiva pădurii, asemănător, după el, cu cel al unei cascade, zgometul era foarte slab însă suficient ca să-l poată percepe. Pornise reflex într-acolo. Era imposibil să se orienteze aici pentru că nu era nici Soare, nici mușchi pe copaci atât de haotic crescusi însă atât de curați, și larba era parcă gazonată, totul era atât de pedant încât se simțea ca într-o farmacie iar senzația aceea de seră îi reveni și se intensifica din ce în ce mai mult. Mărturisise și se strecurase printre liane cîteva ore care pentru el trecuseră pe nesimțire pentru că tot timpul făcuse chimie, cred că trecuse în revistă o întreagă bibliotecă de specialitate, aujunse în cele din urmă la presupusa cascădă care era de fapt un prag stincos în albia unui rîu de debit mijlociu, foarte clar, aparent verde datorită vegetației acvatice.

Mediu: deosebit de abundant în substanțe organice, am găsit în sol numeroase minerale, humus aproape perfect, par să lipsească cîteva uleiuri vegetale, am nevoie de eprubete, e comic, nu?, vrea să verifică ceva în elorofilă și tot ce ar fi dorit să facă în eprubete improvizează pe niște frunze cu aspect tropical, se pare că nu iese nimic și totuși insistă, hm, trebuie să insist ca să văd ce e cu cel de-al doilea vis, îmi lipsesc multe, aş avea nevoie de o flacără în primul

(Continuare în pag. 14)

CAIUS CHIRITA

KILOMETRUL 50

... și zimbii iar. Zimbii și eu, dar nervos. Palmete îmi erau umede, cu toate că zăpuseala trecuse de mult. Soarele după-amiezii trimitea sunți galbene, moi, geamurile portierelor din față erau coborite complet, aşa că o boare plăcută ne răcorea frunțile și se juca printre sunțile de păr.

„La kilometrul 50 o sărut! Dacă nu, sănt cel mai...“ Deocamdată trăiam în Kilometrul 40... 41...

Deși acceptase — lucru de nesperat — invitația mea, Claudia nu încredea să mă inhibe. Faptul că era una dintre cele mai curtate fete din facultate și că nu incurajase pînă acum nici un avans, era de natură să mă criseze. Îmi dădeam bine seama că, fiind eu norocosul, trebuia să fiu la înălțimea așteptărilor și mă simteam tare rigid. Îmi revenea obsedant în minte clipa cînd îi propusese omică escapadă la sfîrșit de săptămînă, cum ea rîsesese „gen Claudia“, adică dezarmant, cum în clipa următoare dădusem uitării porpunerea făcută și cum, în sfîrșit, ea a răspuns afirmativ. Era ca o piscătură în dulcea picoteală.

Kilometrul 50 s-a ivit — fantomă în plină zi — am încrezut și fix la boră am frinat foarte decis.

— Ce s-a întîmplat?

— Nimic, am spus foarte calm. Las motorul să se răcorească un pic. În afară de asta, am să-ți spun ceva...

I-am mîngăiat părul, am privit-o adinc în ochi și m-am aplecat spre buzele ei. Noroc că soseaua era aproape pustie, de fapt, nu m-ar fi deranjat nici invers!

Nu mai rîse, dar nici nu mă pălmui. Nu-mi amintesc dacă într-adevăr i-am spus ceva; peste două minute mă simteam complet desărcat, ca popul unui electrostat. Am pornit în trombă, cu radioul urlând și puțin mai încolo am dat peste un drum neamenajat.

— Ce zici, pornim în expediție?

S-a arătat încrezătoră. În urma mașinii se ridicau nori de praf, iar noi, la fiecare hop chioseau sălbatic...

Am oprit în dreptul unei poieni, oricum mă simteam amortit, obosit, trilej să ne sărutăm din nou. Mina stîngă îmi rămăsese pe volan, cu dreapta o îmbrățișau pe Claudia și cînd am revenit cu ambele mâini pe volan, am avut impresia că sănt fosforescente.

— Claudia, ia te uită la mîinile mele!

De altfel un frig străin îmi invadă tot trupul. Ea mă privi liniștit, intens.

Apusul trimitea tentacule cenusii — acuarela mult diluată, radioul scoase un „Eee“ prelung și foarte gros, care începea într-o explozie de pîrlituri... dar eram hotărît: „La Kilometrul 50 o sărut! Dacă nu, sănt cel mai...“ Ea zimbii din nou „gen Claudia“, adică dezarmant, amintindu-mi felul cum primise invitația mea cu o zi înainte. Mă obseda mereu faptul că era una dintre cele mai curtate fete din facultate și că pînă acum respinsese toate avansurile băieților. Ciudat, cu cît o cunoșteai mai de mult timp, cu atât te complexa.

Soseaua era aproape pustie. La Kilometrul 50 am frinat.

— Ce s-a întîmplat?

— Nimic, am spus foarte calm. Las motorul să se răcorească un pic. În afară de asta am să-ți spun ceva...

I-am mîngăiat părul și privind-o adinc în ochi m-am aplecat spre buzele ei. Nu mai rîse, dar nici nu mă pălmui. Peste două minute m-am simțit usor ca un fulg.

Am dat drumul radioului și am pornit în trombă. Altă viață! Puțin mai încolo am dat peste un drumeag de tară.

— Ce zici, pornim în expediție?

Era încrezătoare.

— Culmea! am exclamat deodată. Astă mi se întîmplă a doua oară!

Mă privi foarte contrariată.

— Am uitat cortul acasă... și îl lăsase special în hol încă de aseară. Rîse din toată inima.

— Nu ești supărată?

Eram uimit și usurat în același timp.

— Deloc, spuse punindu-și capul pe umărul meu. Imposibil să nu găsim un motel pînă nu se înserează.

Am luncat mașină departe pe asfaltul încă incins al soselei. Aveam o zi „în-

OVIDIU PECICAN

ZEUL

De cîteva timp mă lovesc mereu de privirile alunecoase ale cunoșuților. Atunci cînd mă întîlnesc ei par jenați. Iși schimbă greutatea de pe un picior pe altul, dacă au vreo geantă (ori sacosă) par să-i acorde o deosebită atenție și privesc mai tot timpul în lături. Credeam la început că e vreo toană de-a lor — prietenia depinde de atitudinea lor de care habar n-avem!... S-a dovedit însă că nu e aşa. Mi-am spus că mi se pare și că nu mai disting poate realitatea din principia ochelarilor aburiți. Mă înșelam și de data asta.

Tot astfel, cînd l-am întîlnit pe Robert — lucrul acesta se petreceea pe la orele patru, azi după amiază — am descoperit în atitudinea lui aceleasi labirinturi sinuoase. Mi-am spus că e prea mult dacă pînă și el se comportă asa cu mine. E um intrebat căruia fapt datorez modificările sale de atitudine în privința mea, dar am făcut-o pe un ton care nu admitea decât un răspuns franc.

— E... ciudat — a început el să se bilbiie la vreo oră după aceea, în fața a două pahare cu coniac, în barul în care ne-am retrăs... Ai să spui că e o prostie sau, în fine, cine știe... dar ceva în tine s-a modificat.

In felul în care vorbești, dar mai ales în mișcările pe care le fac există ceva stingeritor și... iartă-mă, ceva care inspiră teamă. Uite, chiar și eu care te cunosc nu de azi de ieri, mă simt străbătut de un fior cînd încerc să te privesc direct. Cauza se află în tine, e clar că nu halucinez. Nu știu ce poate fi, cercetă-ți-te!...

N-am mai stat să-i ascult biiguielile, mă simteam penibil ca un cosmonaut printre nudiști. Am aruncat niște bani pe teajheaua barului și am lăsat-o spre casă.

Oamenii aiurează. Dacă ceva s-ar fi petrecut cu mine eu aș fi fost primul care să simt, îță, la fel ca și pînă acum iau sticla de lapte și ziarul lăsat în prag, și intră în casă.

Din ușă mă întîmpină un mîros închis. Cîțiva tapiri apar din spate bucătărie, străbătînd în goană culoarul. În bucătărie marea acoperă în întregime nisipul aurii al plajei, lovind acum cadențat stincile crescute sub picioarele mesei. Urc. Păsări galbene își însoră de sub scară și scoțind tipete asurzitoare mi se încurcă în păr. Apoi se înalță spre tavan, șezindu-se pe brațele lustrei. Boiese să debarele, trîntind-o de perete. În mijlocul încăperii strîmte, burdușite cu cărti, se înalță maurul japonez. Din trupu-i se apă din spatele ochilor să urmărească, rostogolindu-se în orbite. La apropierea pasilor mei oglinda din baie explodează. Iau în mînd un clob și, pentru o clipă, văd cum din ochi îmi însoră lumina.

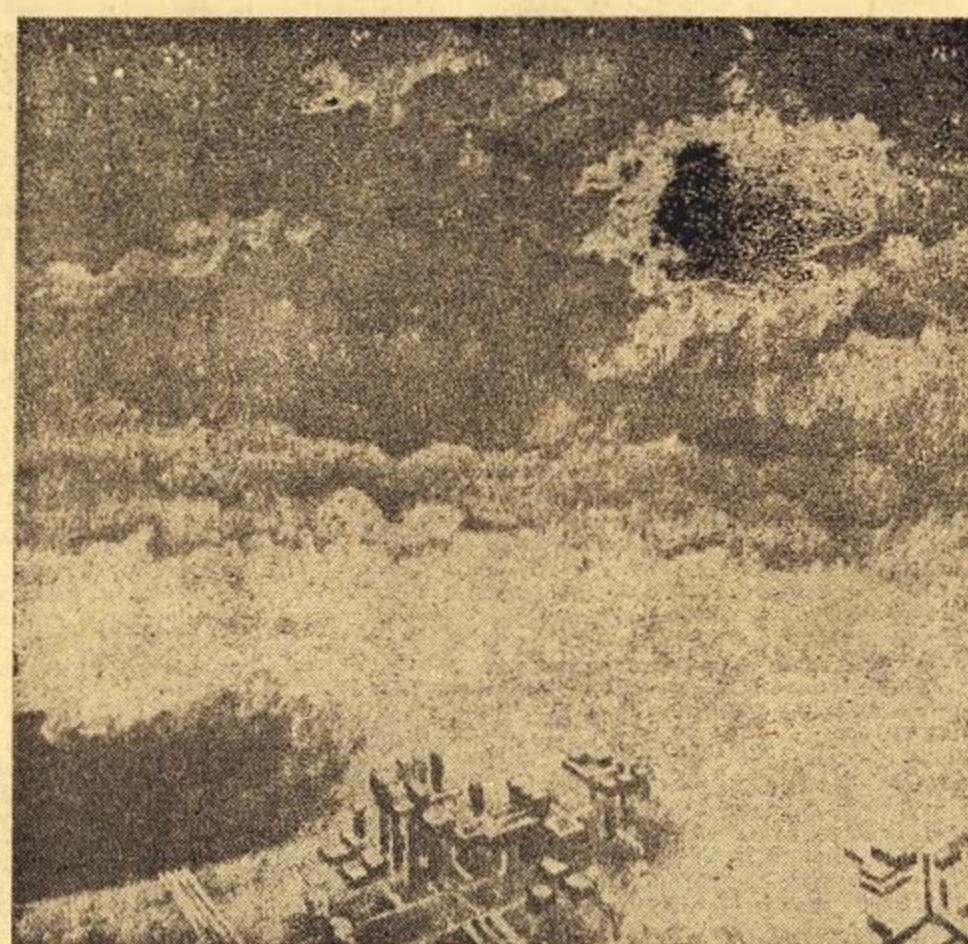
ADALBERT MOLNAR

CEASUL

Azi dimineață mi s-a întîmplat cea mai neașteptată nenorocire. A dispărut ceasul... Poate la prima vedere întîmplarea pare a fi neînsemnată... dar mai bine să vă explic de ce, totuși, a avut implicații atât de proifice asupra mea.

Stau în cameră împreună cu un coleg, sau tovarășul meu. Cred că așa se spune deși eu nu am nimic comun cu el în afară de faptul că suntem obligați să stăm în aceeași cameră. E un tip ursuz, morocănos, toată ziua nu scoate două vorbe. Stă la masă și citește, sau scrie ceva, aplăcat excesiv asupra mesei, cu hainele atîrnind pe el. Din cînd în cînd, cu degetul arătător de la mină stîngă își potrivește ochelarii pe care nu știu dacă-i poartă pentru a-l ajuta vederea, decare de cinci luni de cînd locuiesc în aceeași cameră nu l-am văzut să scrie acolo. La cea mai timidă încercare de a mă aprobia de masă în timp ce scrie, se oprește din mîzgălit și se uită la mine peste ochelarii care mereu îi alcunecă pe nas în jos, cu niște ochi spălăciți de o culoare nedefinită, dar cert cu intenția de a-mi opri înaintarea. Atunci mă fac că am vrut doar să mă întind puțin și mă asez din nou pe pat afișind o indiferență totală. Uneori scoate un sunet cam de felul „mrmrrr“, sau ceva asemănător, imposibil de reproduc, dar care invăriabil mă face să cred că în sfîrșit se pregătește să-mi spună ceva. Invariabil, după ce sus-amintit sunetul se face auzit, clar și amplificat de pereții albi ai încăperii, se scăpină tot cu arătătorul de la mină stîngă în creștetul capului, de parcă onomatopeea ar declanșa automat senzația de minăcîrime. Cînd vine timpul mesei își ascunde cărtile, care sunt numai două la număr și foarte uzate, mai ales la colțuri, și caietul în care așterne cuvinte scrise cu litere extrem de mici. Nu răspunde la nici o provocare care ar cere din partea lui să articuleze prea multe cuvinte; uneori (numai uneori) răspunde, și atunci monosibilic. „121, îți place mincarea?“, „Da“, foarte rar un „Nu“ abia auzit. Dacă-l întreb „Ce mai faci, 121?“, sau „Cum o mai duci, 121?“, răspunde laconic „Bine“, ceea ce înseamnă că e prost dispus. Cînd răspunde „O.K.“ (nu știu de unde are deosebită expresia asta), semn că într-adevăr se simte bine, atunci parcă îndărătul lentilelor ochilor pînă atunci morți, de pește, par să-prindă viață și, parcă emoționat, își aranjează grijuilu, cu mîini tremurînde, ochelaril.

În rest, toată ziua stau singur (faptul că locuiesc cu un om în cameră și totuși nu pot vorbi cu el adîncște sentimentul de solitudine care de cîteva zile mă apasă tot mai mult) și privesc

pe fereastră. „A privi pe fereastră“ e doar o expresie care îmi vine mai laudabilă, pentru că ceea ce fac eu e doar o pură contemplare a chenarului fereștrei, prea sus aşezată pentru a se putea ajunge la ea, o fereastră care, mică și îndină, nu lasă vederii numai un petic foarte mic din cer. Cînd e vînt puternic crengile unui pom (cred că este măr) se freacă de zidul clădirii și numai dacă am răbdare pot vedea o creangă mică cu patru frunze apărind pentru scurt timp în dreptunghiu fereștrei. Mai rămîne o singură distrație. Să privesc ceasul așezat într-o nișă în perete, deasupra ușii. E un ceas mare care pe vremuri cred că era vopsit în roșu, cadrul alb și acelle negre. Secundarul e rupt la jumătate, dar nu face nimic, m-am obișnuit, pot spune cu usurință ora exactă, în orice moment, fără să mă gîndesc. Am inventat chiar un joc: închid ochii și încerc să ghicesc cît e ceasul. Cînd eroarea e mai mică de trei secunde mă felicit în gînd. Foarte bine 122, ești un băiat iște!“

Prinț-o înțelegere tacită eu trag ceasul în fiecare zi exact la ora săse (lui 121 î-ar veni greu să ajungă pînă acolo, e prea scund și ar trebui să folosească scaunul). Să deci leri cum ziceam, mă simteam foarte singur și deprimat și m-am gîndit în sinea mea ...ce al zice tu băiețele (știi, cînd vorbesc cu mine însumi îmi spun băiețele și îndină sunt încă tinăr) dacă ai putea să călătorești în timp. Degeaba te-ai închis ei aici, dacă ai avea un ceas fermecat l-ai da înăpoli cu două ore, sau să te ore, sau douăzeci și săse de ore, sau chiar mai mult și ai putea să retrăiești încă o dată momentele interesante din viața ta sau dacă l-ai da înainte cu tot atît ai putea să vezi ce îți se va întimpla în vizitor. Ideea mi s-a părut nemaiînvenită dar nu aveam numai ceasul meu care înainte cred că era vopsit în roșu, cadrul alb și acelle negre. „Nrimrrr“ se auzi în încăpere parcă mai tare ca de obicei și 121 se scăpă din creștetul capului. Am tresărit și era cît pe ce să scap ceasul pe care înțelegem să-l trag îndină era exact ora săse. Nu știu ce mi-a venit, am mutat ceasul în urmă cu un minut. 121 face „Nrimrrr“ și se scăpă din creștet. (Nimic deosebit.) Am mutat repede la cinci și pașipe. Să vezi minune! 121 stătea tot la masă dar acum cîtea și culmea, eu stăteam pe pat cu ochii închiși, probabil mă lucam „de-a ceasul“.

„Cum adică eu stau la ușă și în ceasul în mină și tot eu stau și în pat?“ Ceva era în neregulă. Am strigat tare „Hei, 121!“, dar eu care stăteam în pat nu mă-a auzit. Am vrut să merg să-l scutur „cum adică, se face că nu mă aude?“, dar nu mă puteam mișca. Oricăt mă forțam rămîneam pe loc. Eu care stăteam la ușă am redaus ceasul la ora săse. În pat nu se aflat nimic, iar 121 a făcut „nrimrrr“ și s-a scăpinat cu arătătorul de la mină stîngă în creștetul capului. Am mutat ceasul la ora săte. Aici am făcut cea mai mare prostie. Acum îmi vine să dau cu capul astă prost de toti pereții. La săpte se servește masa (așa zice veselarul, „se servește masa“). Eu stăteam în fața ușii și cum veselarul era obișnuit să deschidă ușa cu piciorul (îndină în mină tinea vasele cu mincăre), mă pomenii cu ușa în nas. Am amestit și cred că am scăpat ceasul.

Azi cînd m-am trezit (era întuneric îndină, deși ar fi trebuit să fie lumină), în zadar am căutat ceasul. Nu era. Cineva l-a luat. Ce am să mă fac fără ceas?! Mor de plăcileală. Vă rog frumos, dați-mi ceasul! (Dacă îl găsiți cumva dați-l veselarului, el mi-l va aduce cu siguranță. Spuneti că e ceasul meu, 121, și el va să-i aducă).

— Ce părere ai? — Întrebă obosit bărbatul îmbrăcat în alb care privea pe fereastră, fără sănă de a vedea ceva, deoarece în cameră ardeau neante, iar afară o negură groasă strânește intuneca peisajul.

— Nu știu cum să o calific, răspunse celălalt mîniindu-și distrat încheietura mîinii stîngi. Evident a făcut progrese de cînd a venit la noi. Acum poate scrie deja fraze întregi, care aparțin legătură. Între ele, dar înțimparea asta ireală pe care pretinde că ar fi trăit-o și o aberație. Aproape, îmi spui, te rog, cît e ora? Ieri spre seară ceasul meu a luat-o razna așa că l-am dus la reparat azi dimineață.

Cel care pînă atunci contempla întunericul de afară se întoarse contrariat:

— Interesant, și-al meu.

CRONOLIT

PLOAIA DE CHINOVAR

Roata se învîrtește, mîinile mingăie pe piatra fluidă a lăutului, degetele apăsă, modeleză. Roata se învîrtește, iar cînd în cele din urmă se oprește, lăutul amestecat și frămîntat păstrează atingerea mîinilor omenești. Mîni care se odihnesc acum, tinere și bătrîne totodată. Chipul omului poartă pecetea tuturor timpurilor, un chip de copil și de bătrîn, cu trăsături curate dar cu obrajii zbîrciști, cu priviri inocente și părul de nea. Iar în ochii lui se părind reflexele timpului nesfîrșit, trecut și viitor deopotrivă se amestecă neîncetat.

Astfel — spune legenda — s-a născut cronolitul, din lăutul mîngăiat de vesnica trecere a rîului, din mîinile omului, spălate în lungul rîu al vremii.

PIATRA DE TIMP s-a dovedit a fi un material ușor și rezistent, elastic, omogen și izotrop. Poate fi tovită, turcată, laminată, strunjită, clădită, tăiată, lipită. De la bun început a fost folosită la o seamă de construcții, numai unele fanteziste.

Oamenii și-au dat repede seama de influența stranie pe care cronolitul o are asupra timpului. Mult mai tîrziu au încercat să înțeleagă natura acestei influențe.

ZIDUL TIMPULUI a fost prima mare construcție executată din cronolit. În preajma sa vremea își încetinește goana, ceasurile bat mai rar și se zice că devii mai înțelept. Se mai spune că mestrii care l-au ridicat continuă încă să lucreze, la capetele sale — de vor fi existind.

TEMPORELIEFUB — una din aplicatiile aparent minore ale pietrei de timp. E vorba de o tehnică artistică, un fel de sculptură în cronolit. Scenele reprezentate în temporeliefuri prind viață încă din perioada execuției operei, evoluind și schimbându-se neîncetat. Sculptorii continuă uneori să lucreze ani de zile, adăugind mereu alte personaje, alte scene, alte episoade. După o vreme, temporelieful scapă de sub controlul autorului, personajele și decorurile combinându-se în continuare în noi episoade, la neînsfîrșit.

Unii autori au încercat — zadarnic — să rătrundă în propriile temporelieuri executate la scară naturală.

PINTINA TIMPULUI — un monument cu înșăfătire simplă, sobră. Nu e decât un foraj foarte adânc, căpușit cu piatră de timp. Își în acest caz se crede că mestrii continuă să lucreze, undeva în adincul săintării. Este de altfel caracteristic faptul că, de cele mai multe ori, autoriile construcțiilor din cronolit nu le sfîrșesc niciodată ci, rătăcind în labirintul timpului, continuă să le creze și să le re-creeze.

Cit despre săintăria timpului, a dobindit o faimă cu totușu neprevăzută, devenind loc de pelerinaj, templu și sanctuar. Odată cu trecerea vremii, în săintă se aruncau tot mai mulți oameni cărora numai la început, și pentru puțin timp, îl s-a spus sinucigași.

PODUL PESTE TIMP — o splendidă construcție inginerescă, se desfășoară zveltă, susținută de un singur arc. Mergind alături de pod, se pot măsura o mie de pași între capetele sale. Dar cel ce pornește pe pod, nu poate să cît de lungă îl va fi călătoria. Între cele două limite, lungimea podului e mereu schimbătoare. Deși drumul are un început și un sfîrșit, durata sa rămîne neștiută.

CRONOPOLIS — oraș ridicat ca ultimă încercare a oamenilor de a înțelege cronolitul, rătăcind în mijlocul lui. Un microunivers de străzi, ziduri, creneluri, subterane, palate. Dar prin înșăși natura sa, cronolitul este incontrolabil, căci schimbările pe care le provoacă în structura timpului sunt cu totul aleatorii. Rătăcind pe străzile din Cronopolis, vom putea ajunge în orice loc, în orice vreme, orlunde. Mergind însă un timp suficient de indelungat, ne vom întoarce la punctul de plecare.

M-a trezit senzația neplăcută — ca atingerea unei reptile — a stropilor reci de ploaie ce-mi cădeau pe obraz, prelungindu-se prin vizorul spart. Retroversată temporal, clipe în care, rănit, îmi pierdusem cunoștința, reprezenta o zonă inertă, albă, un hiat al memoriei... Cerul catartic se leagănă deasupra unui aven nevăzut, împreună cu crengile gheare contorsionate ale copacilor. Capul îmi vuiește, ametesc, o senzație de vomă îmi urcă în gât. Pădurea e o îngrămadire aleatoare de trunchiuri negre, carbonizate, rămase în picioare, cu vîrfurile strîmbă infiite în pătura joasă, cenusie, de nori. Cineva horacie înfundat, chinuindu-se să tragă aerul în plămâni, e sunetul propriei mele respirații. Cu simțurile alterate, percep realitatea deformată, într-o pendulară haotică de repere disparate. Sonindu-mi subconștiul, încerc să afli ce s-a întâmplat, eludind zonele vulnerabile, durerioase. Ceilalți muriseră, îmi amintesc. Siluetele lor imobile, incremenite în poziții bizare, zac răspândite pe cîmpul de la marginea branîșei. Din cauza pelerinelor argintii, metalizate, par niste păsări mari, vrăbușite cu aripile larg desfăcute.

Ai noștri căzuseră într-o ambuscădă. Înamicul ne depăsea ca număr, poseda dezintegratoare sionice și corelatroane, totușu n-a rămas unul viu... Mă tîrscă îngă trupul albivoriu, acoperit cu platoșă solzoasă, al unui dusman. De douăzeci de perioade standard ucid algorieni, dar nu văzusem unul de aproape. Acefai, globii oculari, de culori diferite, se află pe partea dorsală: doi sunt de hiacint, al treilea albastru-electric. Privirea lor sticioasă, acoperită cu un givraj fin, mă fixează, și duc, reflex, mina la centură. Încetindu-mi degetele pe patul nected al armei. Scîrbit, mă îndepărtez de cadavrul umflat și diform... De trei sute de ani nu reușim să-i alungăm din galaxie. Lupta se dă întreai fiecare sistem solar, planetă sau asteroid.

Mina dreaptă, cu care mi-am deschis fermoarul costumului, e plină de singe, un roșu-conabiu, altfel decât al ploii. Încerc să mă ridic, puterile mă părăsesc și ead în mijlocul unei băltătoace, cu față în noroiul cleios. Gîmînd, mă întorc pe spate; rămîn înțins, nemîșcat, cuprins de o stare anormală de ataraxie și abandon. Mă întreb cîți parseci mă despărțe de casă. Gîndul se insinuează perfid, pulverizindu-mi simulacru de echilibru sufletesc, devine chinitor, obsesiv.

Eram obișnuită cu secretul misiunilor. Ca-ntr-un ritual esoteric, obiectivul îl cunoștea doar comandantul. Închiș în cabine cu hubouri opace, ascultam comunicate elicezate despre victoriile flotei spațiale — în vreme ce computerul de bord calcula coordonatele saltului în hiperspațiu... Planeta, pierdută în cîine stie ce colț uitat al galaxiei, e capătul de linie. Sfîrșitul săptămînilor de claustrare în pîntecul cuiarasului spațial, al lungilor marșuri pe solul unor lumi necunoscute și ostile: planete cu doi soi, planete ale înghetului veșnic, lumi de piatră și lumi de foc. Si pretutindeni, pîndind nevăzut, inamicul.

La întoarcere, cînd hubourile erau libere, priveam stelele și socoteam în care din lumile lor mi-a rămas un prieten. Existau atîtea feluri de a muri, dar puțini aveau parte de un mormint. Cei care, ca Aglo și Ils, nu fusesează dezintegrați în explozia navei, rămîneau să plutească veșnic în vid, alături de învelișul ei metalic, sfîrtecat. Unul, Reid — engrama mă urmărită multă vreme — căru după el un săculeț cu pulbere roșătică, adusă de pe Terra. I-au abandonat trupul pe o planetă unde structura chimică de bază era siliciu, pe un pămînt care nu-l va primi niciodată.

Încerc apelindu, vectorizind cuplajul energizant. Funcționează, e un aparat puternic, semnalele ajung pînă în cosmos. Inutil. Deasupra norilor nu așteaptă nici o navă de intervenție. Ai noștri și-au evacuat în grabă bazele de pe planetă.

Blestemata de ploaie, roșie ca sânge! Sulfură de mercur, spune analizorul.

Am leșinat din nou, iar cînd mi-am revenit era noapte... Zăcu mîinile desfăcute în cruce și trupul meu — din care viață se scurge cu fiecare clipă — cîntărește tone. Cerul e tot acoperit dar, într-o fereastră zdrențuită a norilor, zăresc un disc argintiu, familiar. Lacrimile îmi curg așteptindu-se cu ploaia, sint salvat gîndesc, au venit să mă recupereze. Strălucitor, corpul iese în întregime dintre nori, urmărit de palidul halou.

E Luna, realizez, bătrîna noastră Lună!

In scurtele perioade de acalmie, cînd ne odihneam înainte de o nouă etapă a cruciadei cosmice, camarazi spuneau că sunt un tip norocos. Au dreptate, zîmbesc, pe mine, cel puțin, pămîntul mă va primi.

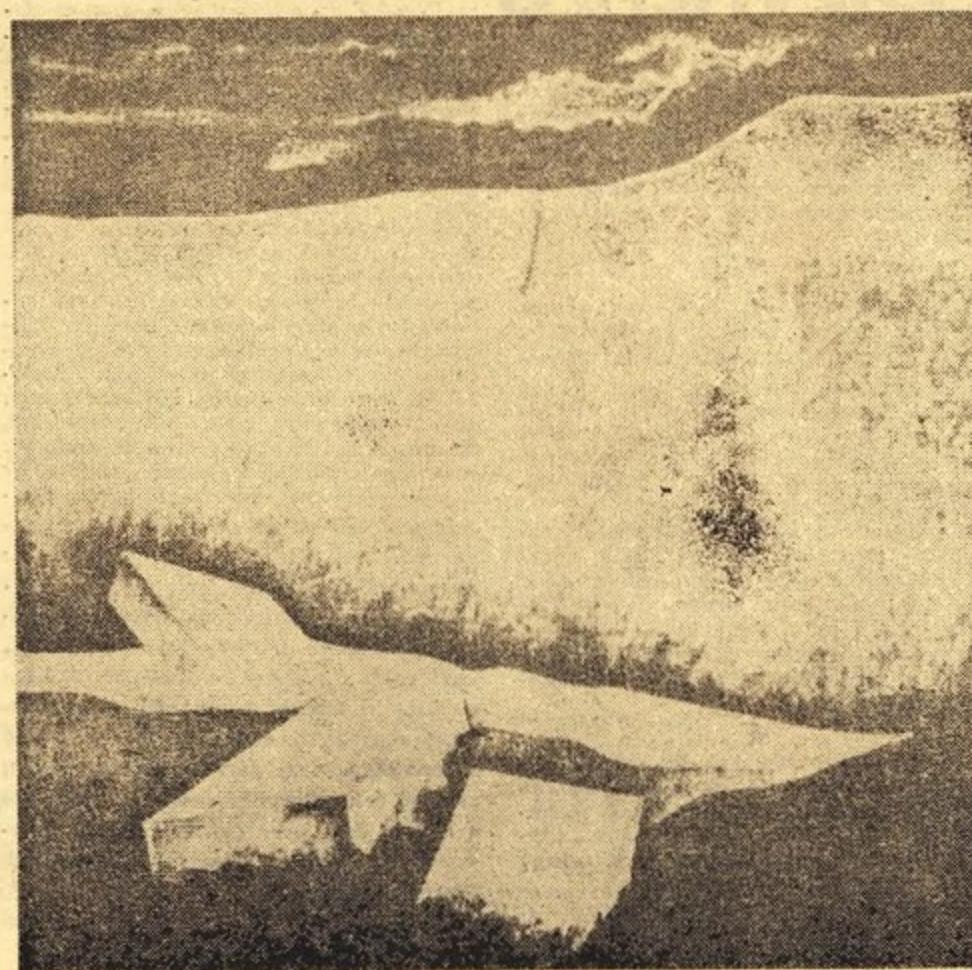
Răscolesc în nestre noroiul cald,

viscos, pleoapele îmi sunt de plumb,

sunt cum mă descompun înacet, irrever-

sibil, și solul mă absoarbe insetat,

odată cu răoia.

La ce visează un tînăr student la facultatea de fizică atomică, în vîrstă de douăzeci și trei de ani? Evident, la premiul Nobel.

El însă era prea legat de pămînt pentru a mai avea timp să se gîndească la aşa ceva. Examenele îl dădeau atîta bătăie de cap încît e greu de crezut că ceva l-ar mai fi putut să simula să viseze. Pentru el fiecare lege a fizicii era prilej de perplexitate. De altfel, vă spun un secret: nici n-a trecut vreodată de a doua lege fundamentală a fizicii.

★

Atîi pus vreodată din joacă degetul pe un geam împodobit de gerul iernii eu nestemate și flori? Dacă da, înseamnă că aș observat cum se topeste gheata în jurul degetului, formînd un „ochi”. Veți spune: nimic deosebit! Din pînă cîlduril... Adevărat! Dar studentul nostru și-a zis că trebuie să fie ceva mai complicat și că nu ar strica să rună loate dafele într-o problemă de fizică.

Cîldura!... Dar ce e la urmă cîldura, dacă nu energie? O formă de energie — și iată că ajungem la o definiție cunoscută pînă și copiilor de grădiniță.

Studentul se gîndi atunci că trebuie neapărat să existe un fel de lege a echilibrului energetic asemănătoare cu „legea vaselor comunicante”. Cînd numai astfel s-ar putea explica felul în care un corp cu o anumită temperatură — să zicem „ T_1 ” — introduc într-un mediu care are o temperatură diferită — „ T_2 ” — va ajunge în scurt timp la temperatura „ T_3 ”, care nu va fi alta decât „ T_2 minus sau plus „ T_1 ” — deci se va ajunge la o egalizare.

Sî așa, plecînd de la un deget pe geam, după o muncă intensă, studentul a observat că frecindu-și palmele una de alta pînă la senzația de cald, și apoi folosind toată puterea de concentrare de care este capabil, reușește să topească gheata de pe un geam într-o secundă.

După un antrenament conștiincios ajunse să dezghețe un frigider și un congelator doar atîngîndu-le cu degetul mic.

Intr-o zi îl spuse că această lege trebuie să funcționeze și în sens invers.

Era într-o stație de tramvai cînd se hotărî să-și probeze teoria. Își frecă palmele și le lipi de primul tramvai care sosî. Simții un tremur străbătinându-i tot corpul, iar părul îl trecu prin bască.

Din acea zi stătea prin gări atîngînd locomotivele care se întorceau din lungi călătorii cu un mare surplus de energie cinetică. Momentul culminant a fost cînd a trecut pe aeroporturi, unde întîmpina aeronavele...

★

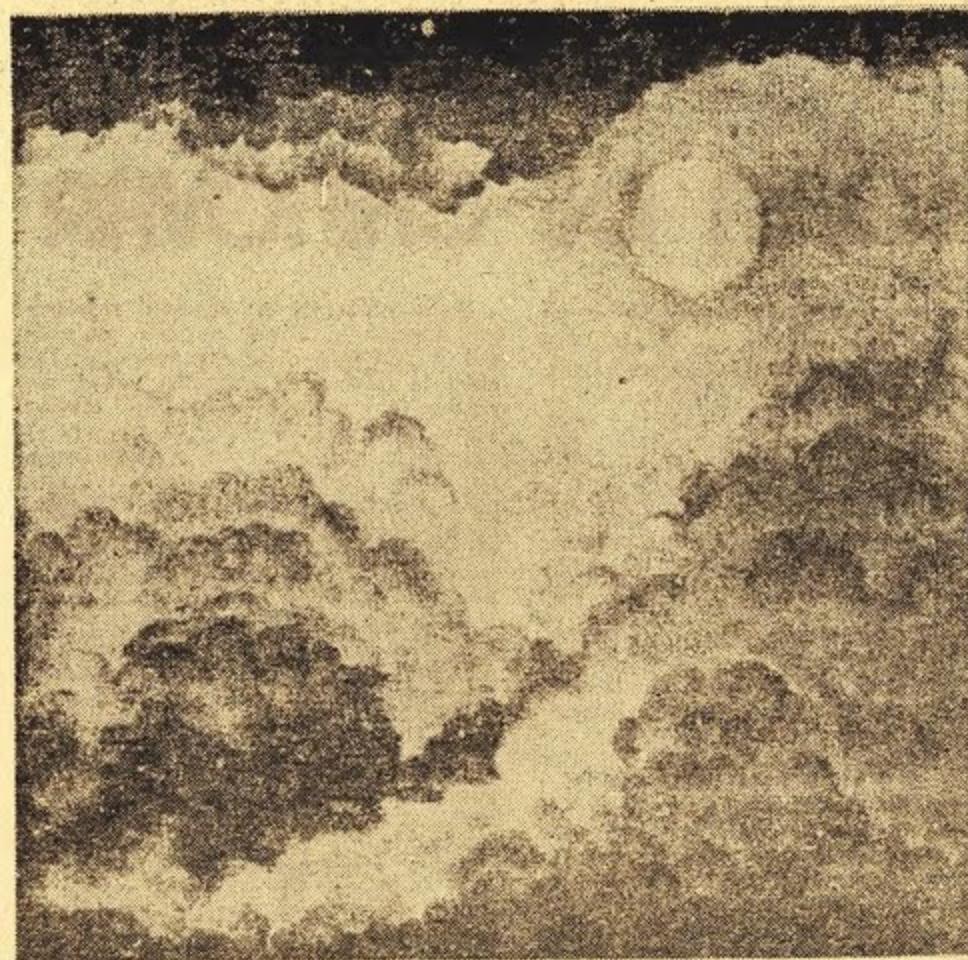
Era o zi de cursuri în marea amfiteatră cînd simții mai întii în mîini, apoi în tot corpul, o cîldură plăcută. Picioarele îi se ridică de pe podea, pe urmă și mîinile și în ciuda tuturor sfîrșitărilor studentul se văzu „decorând”. Făcu cîteva loopinguri pe deasupra colegilor care-l priveau cu gîurile căscate într-o tăceră absolută, apoi, cu de trei ori viteza sunetului, trecu prin luminatorul ce acoperea sala și dispăru acolo sus într-un nor alb.

Chir în aceeași zi, observatoare astronomice de pe trei continente semnalără un obiect zburător neidentificat ce se îndrepta cu o viteză neobișnuită spre limitele sistemului nostru solar.

"Căluza" este un film științifico-fantastic. Științific în măsura în care indică limitele cunoașterii științifice, fantastic în aceea în care face posibilă introspecția materialului, identificat, în ultima instanță cu spiritualul, cu sufletul.

Existența contemporaneității devine, în film, o inchisoare pentru suflet. Preocupat de producția masivă de bunuri materiale diverse, omul devine robul acestor obiecte, dependent pînă la subjugare de material, punind astfel o grilă, un zid obstrucționant între el și proprietile-i esențe interioare. De aceea zona „este produsul unei supercivilizații". Ea este produsul unei necesități interioare fundamentale, căci individul, preocupat cu studierea și stăpînirea realului exterior, a uitat lumea fantastică din sine, nu mai puțin reală. Acest univers scapă de regula obișnuință a filmului de ficțiune, care își îndrepăta interesul spre utopie. El este real și existent, cu legături posibile de înțelese numai dacă pătrunderea în interiorul ei se face părăsind habitudinile comportamentale și de gîndire cotidiene. Altfel spus, zona nu este altceva decât universul cunoașterii spirituale, lumei gîndirii și a sufletului. Intrarea în ea nu este lipsită de primejdii și riscuri. Zona este păzită strâns, de indivizi ce și pot exercita forță de intimidare numai pînă la limitele exterioare ale acestei lumi. Odată intrarea în zonă întreprinsă, riscurile privitoare la celalătă dispar, pentru că „ei se tem de zonă".

Cu toate că lumea gîndirii și a spiritului pur este o asumare proprie, strict individuală, pătrunderea în interiorul său nu este posibilă fără o prealabilă inițiere. Căluza devine, din această perspectivă, un sacerdot, un magister, care indică calea de început ce trebuie urmată. De altfel, întregitatea intrării în zonă îmbracă forma unei inițieri. Cei doi căluzi își pierd identitatea civilă. El devin, generic, Savantul și Scriitorul, adică, exact ceea ce ei sunt în lumea proprii spiritualități: gîndire și creație. Or, este stiu că în toate riturile inițiatice, schimbarea numelui neofitului are o funcționalitate sacră maximă. Individual moare pentru zona de existență anterioară urmînd să renască pentru zona sacră a valorilor supreme ce urmează să-l îl dezvăluie. Aceasta este de altfel singura secvență în care Căluza este realmente o căluză. În rest, periphol inițiatic spre odată miraculoasă, îndeplinind orice dorință este condus, alternativ, cind da Savant, cind de Scriitor. Ajuns în acest punct, o scurtă dar, credem, folositoare săzvă asupra mecanismelor simbolice ale filmului ni se pare de neocolit. El să reduce la construcția semnificației simbolice și, într-un paralel instantaneu, la deconstrucția ei. Replicile de început ne oferă acest cod: „Să cred că să-a procedat bine, deși nu știu". Zona înșâsi va fi pusă, în permanentă, sub semnul unei ambiguități totale. Să nu

CUNOASTEREA LUMII

fără temei semnificant, pentru că nu este ea, zona gîndirii, spațiul de absență al certitudinilor prin excelență, lumea de vis în care ideile prind contururi și forme trainice, pentru ca apoi să dispară ca un fum? Să nu este oare, mergind mai departe pe drumul cu atită generozitate larg deschis, viața noastră întreagă, un sir nesfîrșit (credem noi) de certitudini, pentru că în clipa de neocolit a morții (venită, vai, intotdeauna prea devreme, cu cîteva clipe numai), totul să devină neant și nimic?

Principiul simbolic al filmului este însăși cheia înțelegerii și decifrării sale. Aici, în lumea ideilor și a spiritului pur, se pătrunde singur și fără garanții. Modelele raționale și de gîndire trebuie abandonate. Altfel, zona se închide și, mai ales, nu iartă.

Astfel, scriitorul rostindu-și predica neîntelegerile de către contemporani, în pusă singurătății maladive a creației (a propriea de parabola biblică este evi-

dentă) aruncă o piatră într-un puț. Care se dovedește a fi nesfîrșit. Este, fără indoială, piatra filosofală pe care nebunul o aruncă în apă, dind astfel de lucru numeroasele generații de filosofi. Numai că piatra întîrzie să cadă atât de mult, încît spectatorul ultă de ea. Zgomotul căderii parvne dincolo de limita așteptărilor și a surprizei. El se produce atunci cind nimici nu mai aștepta nimic. Or, nu este fără de importanță faptul că fiecare din cel trei călători în lumea scriitorului și-au pierdut, în existența zilnică, orice speranță. Morți pentru viață, ei se nasc pentru spirit („Lăsați orice speranță, voi cei care intrați aici" Dante).

Căci filmul acesta înreg nu este altceva decât o călătorie spre o altă lume, alta decât a conjuncturalului și a vieții zilnice. Că lumea aceasta nu este altceva decât lumea gîndirii și a creației, ne-a spus clar dialogurile monolog ale celor trei,

al apei logodite cu focul, al refugiu lui interior

★

Intocmai nouă, omul medieval a crescut în robot. Ambiția desăvîrșirii în absolut a mimetismului mecanic pretins de robotizare poate fi întîlnită în legendele iudeo-cabalistică despre golem. Adoma conflictelor din romanele lui Asimov, desăvîrșirea exterioară (la fel Vera de Villiers De L'Isle Adam) a putut și aici sărni germanii unei conștiințe de sine, capabilă de fapte periculoase. În romanul fantastic al lui Gustav Meyrink un rabin își construiește un asemenea golem ca să-i fie de ajutor prin sinagogă (impuls asemănător cerințelor moderne, astronautice). Peste ani apariția jumăgoasă a acestuia (o dată la 33 de ani) răstoarnă normalul din lume, instaurând pe tăcute teroarea. Nesemnificativul dobinește, în atari momente, proporții. Reporturi noi se insinuă subtil și inexprimabil. Golemul se întrupează. Robotul se pune în mișcare: „Să exact cum diferite fenomene prevestesc trăsnetul, tot așa și aci felurite semne de neliniște prevestesc apariția în lumea realităților a acelei fantome însăși".

Tenacă căzută de pe un zid vechi ia forma unui om care se mișcă; florile de gheăjă de pe tăbliile fereastrilor au infășurarea unor obrazu cu trăsăturile înșepenite. Firele de nisip de pe acoperișul unei case cad altfel decât cădeau înainte de asta și trezesc în sufletul observatorului sceptic bănuială, că o inteligență invizibilă care se ferește de lumină, îl aruncă jos, exercitându-se în tainicile încercări de a crea anumite siluete enigmatică... (Gustav Meyrink, Golem, ed. Remus Cioflec).

Pierarul este un demiurg, stăpîn al focului din adincuri, definitoare al comoriilor ascunse. Atelierul său este o fortăreață, sediul divinului pogorit în satanic.

DANIEL VIGHI

Pentru scriitor, scriul este o ocupație maladivă și rușinoasă. În încercarea sa (utopică, de data aceasta), de a-i schimba pe ceilalți prin scris, el constată cu orare că n-a reușit decit să se lase schimbat de oameni. Si într-adevăr, ce poate fi mai rușinos decât actul deșăinuirii prin scris?

Dacă simplul gest al confesiunii devine un act penibil și anevoie, ce dimensiuni poate căpăta acest sentiment în cazul deșăinuirii, prin scris, a întregului suflet? Sufletul este o boală cumpătită, și este maladiv și rușinos să-ti strigă peste tot maladiile interioare. Astă și face, de fapt, scriitorul. Ișii expune cancerul ființei sale – sufletul, omenirii, expunindu-se neîntelegerii acesteia, băjocurii sau, și mai rău, înțelegerii parțiale. Pentru cine scrie scriitorul, dacă nu pentru sine însuși? Căci el, Scriitorul a pătruns în zonă. Speră, ca prin artă, să dezvăluie oamenilor revelațiile sale. Folosind cuvîntul, a redevenit om. Revelațiile, devenite parțiale, își pierd acest statut.

Nu mult mai mic este orgollul Savantului: „Ca să verificăm științific minunile din zonă". Minunile nu pot fi însă verificate. Ele scapă experimentului, cercetării, studiului. Omul, prin știință, dorește să obțină certitudini. Minunile nu sunt însă certitudini, în sensul pe care oamenii îl pot acorda. Ele nu pot fi înțelese și prinse într-o formă, analizate, studiate, discutate, pentru că ele sunt Sufletul. Comunicarea în plan uman a minunilor din zonă are ca rezultat o înțelegere umană. Savantul va fi devenind laureat al Premiului Nobel, așa cum Scriitorul î-o prezise deosebit de ceea ce fiind măsura pătrunderii omenesti în lume.

Aproape de esenta lumii iluzorii (șăpare) a Sufletului se află Căluza: „Muzica este cea mai puțin legată de realitate. Prin ea auzim cum zgomele se transformă în armonii". Cuvîntul a devenit neputințios în a oferi revelația esenței. În el omul a depus nu doar su-minile din el, ci și, vai, toate umbrele și obscuritățile sale interioare. Sunetul doar rămîne purtător al armoniilor primordiale.

Călătoria în zonă este un eșec. Un eșec aparent și inevitabil. Nici unul din cel trei călători nu pătrunde în odaia miraculoasă. Pătrunderea în ea să-ar fi identificat atunci cu transgresarea limitelor condiției umane. Împlinirea tuturor dorințelor l-ar egala pe om cu zei. Să vai, ce să-ar face omul fărăumanitate?

Credința, speranța, zona și călătoria spre ea ar dispărea într-o clipă. Mai trist încă că se poate.

GH. SECHESAN

SCIENCE-FICTION SI ALCHIMIE MEDIEVALĂ. 3

Oricit de mult am extinde evocarea lumii medievale, esențiale rămîn clîșeele. Ele singure pot rezuma imaginea noastră, evul mediu propriu percepției actuale, și nu un altul, dezbrăcat de obișnuințele inserierilor contemporane. Să pentru ce am ieșit din clîșeu odină ce peste trei sferturi din ființa culturală a umanității este un mânunchi de clîșee? Grecia și Roma, Evul Mediu, Renaștere, sint foarte puțin ceea ce au fost ele însele cîndva, ajustate fiind, în labirintul devenirilor, de înțelegerile noastre conforme.

Topos al gîndirii moderne, epoca medievală poate fi redusă la schelele unor imagini-tip. Să ne reamintim numai înșesizabile aspirație hamletiană (turistică) a mulților crăpăte, a zidurilor, cetăților sau turlele și curtile cutarei mănuștiri. Spune însă acest lucru altceva decât ceea ce, posic și încăpăținat, ruina lasă să se întrevadă în decorul vîran al istoriei – ea însăși o sansă printre altale, o inscriere în clîșeu, o reducere la memoriile și la memorabil? La fel, tavanul umed (intunecos și ingust) cercetat cu indiferență de grupuri organizate în jurul ghidului burdușit cu date importante, apoi podelele extremitate de neprimătoare, lavita din lemn, pîtrelle din zidul grobian, deosebit mult de luminozitatea clare ale cultului Madonei, întreținut, în vîzunile noastre, de amoruri delicate pînă la istovire și ridicol. Pînă la urmă gustul de cenușă al neputinței incununează efortul. Nesanța este o anotăție a generațiilor, a prea multor evenimente.

mente, revoluții, răscoale, genii, titani și satane care ne-au făcut să simă altceva, să ne despărțim adică de partea medievală a ființei noastre private, a cărei existență în actualitate n-ar fi posibilă fără recrescere prin istorie, prin toată istoria, ca o izbîndă deplină a clîpelor de față.

★

Pînd o filosofie aplicată, un proces meditativ dublat (susținut) de indemnări manuale, alchimia medievală a pulsat în fantastic, alăturindu-se, radiar, unor retele de norme, credințe și practici care așezau tenebrele pe piedestal, cultivind prin reflex reminiscente naturaliste dionisiace în Walpurgis destinate rugurilor închizitoriale.

Not, locuitorii vremurilor moderne, regretăm desigur (din postura finală noastră săpînării a naturii) credințele naivă și deșarte ale acelor bieți îngrämadăți între ziduri, ca și temerile lor înaintea răbufnirilor infernale stîrnite (poate) de teamă, a încă prea apropiatei vecinătăți cu lumea anticilor.

★

Credința în automate, în roboți, în păpuși mecanice este vis născut sub acoperișul fierbător din marginea încrucișărilor de drumuri, este nebunia potcovarilor care citeau în forță semne sacre cosmogonice și creațoare.

Pierarul este un demiurg, stăpîn al focului din adincuri, definitoare al comoriilor ascunse. Atelierul său este o fortăreață, sediul divinului pogorit în satanic.

O CĂLĂTORIE ÎN TIMP

(Urmare din pag. 11)

se ridică surprins, pipăi puțin locul și scoase din iarba un obiect metallic, un cilindru perfect, nici o asperitate, foarte greu și cu niște reflexe pe care nu pot să le recunoască. Evident nu știu ce este asta. Cum a ajuns aici. E clar, hel, răspundeți, e cazul să-mi răspundă... Izbi cu cilindrul în copacul cel mai apropiat, sună sec și căzu.

Cred că în astă să-a consemnat totă energia pentru că după aceea și el căzu înapoi, pe spate, în iarba, sănătatea și suportul nici o secundă pentru că le aud pe toate cum mi se sparg în cap, dacă astăzi nu se întimplă nimic am să mă pulverizez de plăcile sălăi, încă puțin și cred că am să înnebunesc, am să urlu pînă cind o să dispară totul.

Hai mai bine să facem o baie, dar nu mai fi neliniștit, omule, totul e căt se poate de real, atâtă doar că tu acum nu pot să înțelegi... ce greu, la voi mai greu se întreligne viața spirituală decât fizic, dar te rog nu mă mai căuta cu privirile printre copaci pentru că eu sunt niciunul, și ceea ce auzi este o iluzie, real dar iluzie, eu îl vorbesc de la același nivel cu gîndul, dacă vrei, cuvîntele mele sunt virtuale, sunt un creier sintetic iar spațiul aproape a dispărut pentru cel ca mine, îl mulțumim că te-al întors pentru că aşa vom progrăsa mult mai rapid, dar nu mai fi neliniștit, sănătatea și alături, chiar acolo unde îl placea să-l facă Duminicile din lunile Iar eu între timp am să-ți povestesc totul.

ACTUALITATEA STIINȚIFICĂ PE GLOB

● BRETELE ANTIGRAVITAȚIONALE. Cea mai recentă aplicație a antigravitului este realizarea bretelelor antigravitaționale. Iată cum le-au conceput doi specialisti ai caselor de modă „SOBRIA”: patru pasări de antigravit incorporate în clemenele bretelelor clasice vor face ca binecunoscuta piesă vestimentară, purtată astăzi de la mic la mare de ambele sexe, să se muleze bine pe trup, noul sistem având avantajul lipsei panglicilor elastice, incomode și scumpe. Singurul dezavantaj al noului sistem de bretele este faptul că scoaterea pantalonilor se face prin desprindere ea clemelor, care sunt relativ ușor de pierdut, sau stind în poziția „luminarea” (SARVANGASANA).

● AUTOBUZUL CU PEDAŁE constituie, în condițiile actualei pernurii de combustibil, un mijloc de transport în comun economic, silențios și nepoluant. Vor pedala soferii vinovati de infracțiuni anterioare, o perioadă de timp proporțională cu gravitatea faptei. Soluția autobuzului cu pedale primește astfel și un însemnat caracter educativ.

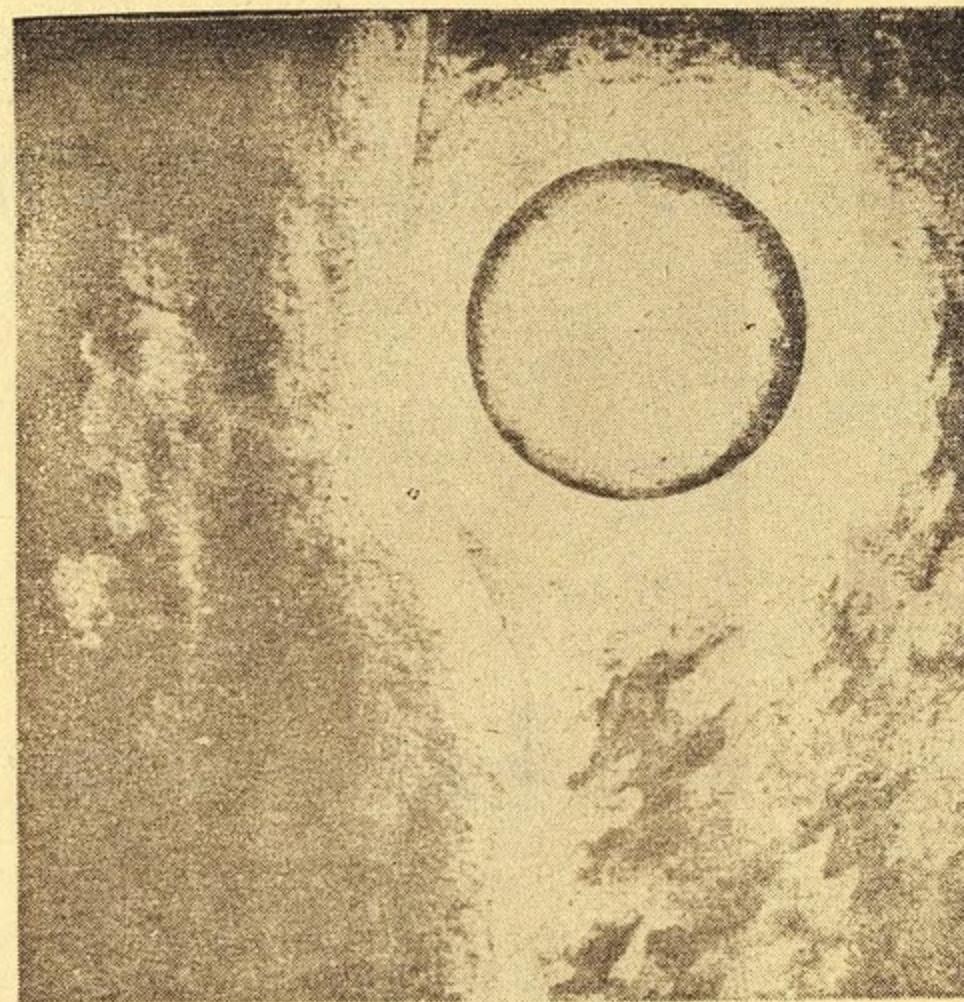
● NEUTRINO PSI. După studii îndelungate și simulări într-un reactor nuclear, savanții harponezi sunt azi în posesia unei explicații perfect plauzibile pentru originea sferelor de piatră din jungla americană. Acestea, arată ei, nu sunt altceva decât misterioasele particule neutrino psi, care „au prins”, în traекторia lor prin scoartă, particulele apoi atomi din ce în ce mai compleksi, ajungind pînă la silicati. La întrebarea de ce sferele nu își continuă mișcarea, savanții harponezi au arătat că fenomenul natural a fost perturbat de oameni, care încă din secolul trecut s-au urcat desculți pe uriașele bile.

● O IPOTEZĂ SÌ MAI MULTE INTREBĂRI. Cercetări recente au demonstrat că echilibrul instabil al omului aflat sub influența alcoolului este efectul modificării de către acesta a proprietăților spațiu-timp din jurul său. Mai exact, la procentajele extrem de mici (starea de trezie) omul se găsește într-o groapă de potențial, te cind la procentajele mai mari (starea de euforie), pe un virf de potențial. Ipoteza deschide largi orizonturi. Din păcate au apărut și semne de întrebare: Călătoria în timp este teoretic posibilă numai la procentaje mari și foarte mari de alcool, astfel că specialistii se întrebă dacă vom putea realiza vreodată acest pas. O altă întrebare este dacă în timpul misiunii crononații vor mai îndeplini cît de cît programul încredințat.

● NOI VALENȚE ALE UNEI OPERE LITERARE. Un studiu atent a relevat caracterul vizionar al capodoperei lui Cervantes, „Don Quijote”. Astfel în celebrul episod al luptei cu morile de vînt, acestea triumfă în înfrângere cu eroul animat de idei fanteziste, rupte de realitate. Fragmentul a fost interpretat pînă acum gresit sau incomplet, de-abia în prezent evidențindu-se faptul că bin-cunoscutul autor a anticipat ceea ce numim azi o metodă neconvențională de obținere a energiei — energia eoliană.

● COMBATEREA SFORAITULUI. Se preconizează vindecarea persoanelor care suferă de această meteahnă, printr-o cură ce constă în plasarea respectivului într-o încăperă izolată, singur. Se presupune că, intrucât în aceste condiții sforârul nu mai deranjează pe nimeni, unica sa ratăne de a exista încetează, ceea ce conduce la dispariția simptomului. Efectul tratamentului se prelungeste și după închetarea acestuia. În caz de recidivă, se va prescrie repetarea curei.

DORIN DAVIDEANU.
MARIAN MELINTE

Art. 1 — Racheta este un autovehicul fără sofer și fără roți, fiind deci un mijloc sigur de deplasare întrucât nu face pană de cauciuc. Deși circulă, racheta este un mijloc fix în evidențele contabile de la baza de lansare.

Art. 2 — Cosmonautul este omul care vorbește singur și-l audă totă lumea. El este omul cu cel mai scump pas; primul pas pe Lună costind miliarde de dolari. Si dacă un pas costă atât, cit costă un maraton?

Art. 3 — Selecționarea cosmonauților se va face pe baze riguroș-științifice, viitorii astronauți trebuind să aibă: degetul mic de la mîna stîngă lung de 10 cm, degetul mare de la mîna dreaptă lung de 12,5 cm; trebuie să fie civilizați, să spună săruș mîna, să aibă cunoștințe despre oul lui Columb, să tricoteze 199 ochiuri pe secundă, să stie povestii cu care să ne aducăm copiii din transmisiile spațiale, să aibă dicție, să nu mânince și să nu bea. Candidații trebuie supuși unor probe dificile cum ar fi obligarea la somn letargic 10 zile, să-știi de trei

prin primul hublou. Apoi ne putem pune postă în cui, intrucât vor fi amplasate o serie de cuie în acest scop, pe tot cuprinsul navei. Felul trei este obligatoriu lapte de pasăre, scop în care la fiecare oprire a navei astronauții vor fi mobilizați să prindă răsări pe care să le mulgă.

Art. 6 — Echipamentul. Va fi compus din piesă clasică: frunza. Pentru a răspunde tuturor imprejurărilor vor exista exemplare diferite: Frunză combinezon, pentru perioada de pilotaj (în acest scop se va tăia un combinezon în formă de frunză), frunză de salcâm la două rînduri pentru imprejurări deosebite (dacă sunt imprejurări deosebite se renunță la costum și se ia legătura video cu Pămîntul pentru instrucții); frunză de dobleac pentru perioadele reci și frunză de mărăr pentru perioadele caniculare.

Art. 7 — Reguli de conduită. Pe timpul zborurilor de lungă durată se va juca obligatoriu poker pe buline, zaruri, box în condițiile descoperirii

CONSTANTIN MARASCU

FRAGMENT DINTR-UN

REGULAMENT DE ORDINE INTERIOARA PE RACHETELE INTERPLANETARE

ori într-un picior, sută de metri alertă în două zile și jumătate, săritură tridimensională în lungime și lărgime, aterizare la zece puncte fixe deodată etc.

Art. 4 — Echipamentul tehnic. Pe hîngă mijloacele sigure ale navigatorilor spațiali (busola fără cadran, niveila cu buiă de metal, firul de plumb cu virf de ată, compasul negradat) nu vor lipsi; fierbătorul de cașă pe bază de luminare furnigenă, reșoal cu panouri solare de 100 mp, schiurile cu rotile, bicicleta cu senile și un splendid modul spațial cu patru boi și-o vale-adine.

Art. 5 — Meniul; cu mici diferențe este ca și pe Pămînt, de aceea astronauții trebuie să poarte la brîu lîngă furculiță și cuștitul. Felul întîi neexistînd se trece direct la felul doi. Cu delicatețe se ia cu polonicul din oală o bulină și se șează în farfurie. Apoi cu furculiță se caută să se imobilizeze bulina rentră și fi tăiată, prilej de destindere colectivă și humor subiectiv. Se tăie cu grîjă bulina în cinci mari felii care, prîvite la microscop, se dovedesc să fi anticotate adevarate (mărină și mai mult vom putea observa și coatele). Apetitul fiind deja sensibilizat, putem arunca feliiile în crematoriu, urmînd să înghețim o bulină cu înveliș protector, acesta avînd darul să nu confere nici un gust preparatului. Pilula nu trebuie totuși înghețită și nici mestecată. Dupa cinci minute de aşteptare se poate arunca

trișorului și chiar golf. Se vor spune bancuri și se va discuta despre fotbal. În pauzele dintre meciuri se va lua legătura cu Pămîntul pentru a se urmări pe viu efectele imponderabilității asupra soareclor, efectele razelor alfa, beta, gamma, delta, teta și alăturării comportamentului melelor și ființelor. Totodată se va sări coarda evidențind eforturile pe care le pot face cosmonauții. Si pentru ca pauza dintre partide să nu se prelungescă, se va motiva o penurie de energie și se va intrerupe transmisiunea. Odată atinsă viteza lunii se interzice cu desăvârsire: coborîrea din mers într-o stație, plecarea capului în afară, consumarea unei potabile de la surse de apă nepotabilă, acostarea din mers a unor persoane necunoscute. Consumul de alcool va fi diminuat la jumătate de tablă după fiecare km parcurs. Se vor evita totodată cunoștințele întîmplătoare. În cazul în care totuși, forțați de imprejurări, cunoștințele apar, se va renunța la frunza de mărăr și la legătura cu Pămîntul. Nu se vor apăsa butoanele necunoscute de pe tabloul de comandă. Pentru a nu se confunda butoanele cunoscute cu cele necunoscute, astronauții vor fi astfel instruiți încît să nu cunoască nici un buton. Dacă se va pierde accidental legătura cu Pămîntul, se va lua legătura cu un militan care să intocmească procesul verbal de constatare, urmînd a se lua și alte măsuri de urmărire a posibilităților găsitori.

HOUSTON, AVEM O PROBLEMA

● La un moment dat, operatorii de la stațiile-radar din Fort-Worth, Texas, anunță detectarea a trei obiecte care zburau în vecinătatea bazei aeriene. Pilotii celor trei avioane de vinătoare F-16 trimise la fața locului raporteză contact vizual cu trei O.Z.N.-uri care staționau nestincherite în aer la o înălțime de aproximativ 3000 m. După somațiile de rigoare se deschide focul, fumul exploziei rachetelor aer-ter ter se risipeste și pilotii văd stupefiți aceleasi O.Z.N.-uri, în același loc; după un pîrîit introductiv aud în căști: „Băieți, știm că trăiți la marginea galaxiei, dar ăsta nu este un motiv să vă purtați ca în măhală.”

● La întoarcerea dintr-o misiune pe orbită, naveta spațială Columbia aterizează forțat undeva în jungla africană. Echipamentul radio este grav avariat, legătura cu baza este imposibilă iar din cauza condițiilor meteo deosebit de grele operațiunile de salvare sunt foarte dificile. Totuși, astronauții se simt bine în compania prietenosilor membri ai tribului local, conduși de un bătrîn misionar englez. Acești sunt invitați să viziteze nava. Întîind în cabina de comandă, față bătrînului preot se luminează de un zimbăt larg:

„Oh, fiii mei”, exclamă bătrînul. „Sunt foarte bucuros că mai aveți cu voi mătăniile” — și arată cooleșit de emoție spre șiragul de bile inchise la culoare care atîrnă neglijent de mansă.

„Sunt dezolat că vă dezamăgesc, părinte, dar astă-i hrana noastră pe două săptămîni”, răspunde cu un aer vădit incurcat comandanțul.

● O sută de candidați la titlu de astronaut sunt puși în față unui test teoretic; printre alții întrebări apare și aceasta: „Cum ati proceda în cazul în care ați întîlni extratereștri?”

Nouăzeci și nouă din candidați au răspuns: „As face demonstrații de matematică”; doar unul a scris: „As deschide pagina de mijloc a unui număr din Playboy.”

● Un mic om verde se prezintă la intrarea în complexul spațial de la Cape Kennedy.

„Intr-o?” — îl întrebă paznicul.

„La rampe.”

„Cu ce scop?”

„În vizită.”

„Aha, turist...”

● O zi toridă la Johannesburg. În jurul piscinelor e plin de lume, o muzică molatică se strecoară iar băuturile răcoritoare se consumă cu tonele. La un moment dat, îngă o asemenea piscină apare — nu se știe de unde — un pîlc de omuleți verzi; lumea fugă îngrozită, este chemată poliția care vine în trombă. Polițiștii sar din jeep-uri și se apropiie de micul grup aflat la marginea bazinului.

„Hei, vol de colo!” — strigă un sergent. „Cărați-vă! Aici e numai pentru albi.”

● Doi polițiști patrulează în mașina lor pe autostrada Newack-Edison. Deodată văd un O.Z.N. plutind deasupra lor, mergînd în același sens. Cheamă centrala prin radio, raportindu-i apariția.

„Ce facem?”

„Vă țineți de ei.”

„Să dacă ne depășesc?”

„Le săltăți permisul.”

SILVIU GENESCU

CHARLES E. FRITCH

BUDDY ELSE ÎNTILNESTE MOLIA CU UN OCHI

TRADUCERE DE

RODICA BREȚIU

Pînă cînd a întinut molia cu un ochi, viața lui Buddy Else era plăcitoasă, monotonă, banală, mohorită, lipsită de evenimente, plină de deziluzii și disperare, ratată și nesigură, fără iubire și — luată în totalitate — nu prea satisfăcătoare.

— Viața, îi plăcea să le spună barmenilor, e un mare răhat.

Avea treizeci și cinci de ani, fusese de două ori insurat și tot de două ori divorțase. Era un bărbat urit, cu un nas strimb, dinți strimbi și o dispoziție strimbă. Lucra ca vinzător de pantofi și locuia singur într-un apartament miserabil. Într-un cuvînt, nu-i plăcea cine era, unde era sau ce facea.

Noaptea dormea somnul neliniștit, populat de coșmaruri, al omului nemulțumit de sine care stia că are lucruri mai importante de făcut în viață — numai de i s-ar da ocazia.

De un lucru era sigur: oricît de falit era, orient de jos ar fi coborât, oricît de amărit și deznașdăjduit ar fi fost — nu avea de gind să primească bobîrnace în nas de la nimeni.

Uneori, deschidea fereastra apartamentului său murdar, privea străzile înțesate de trecători grăbiți și striga către lume:

— Hei, lume, îți vorbește Buddy Else! N-am să iau bobîrnace în nas de la nimeni, m-auci? De la nimeni!

Lumea nu răspundea niciodată, dar răbufnirea îl linistea pentru o vreme, fiind singura oază de placere în desertul existenței.

Buddy Else era nefericit. Dorea mai mult decît avea. Vroia siguranța zilei de miine. Sex. Bani.

— Numai dacă — implora către Soarta cea Crudă — numai de-aș avea o sansă care să-mi schimbe felul de viață.

Soarta cea Crudă părea să aibă lucruri mai bune de făcut, căci continua să-l ignore.

— Îți voi da o sansă, zise molia cu un ochi, aruncînd scăpări orbitoare de pe aripile strălucind ca un curcubeu.

Buddy fu atât de uluit încit căzu de pe scaunul pe care stătea, sorbind din cana cu bere ieftină. Din noua sa poziție contemplă bizară apariție. Creatura avea peste patru metri înălțime. În ciuda fricii care-i plimba degetele inghețate pe șira spinării, reuși să-și deschelze gura:

— Cine naiba ești?

— Sint — anunță molia cu un ochi cu mindrie — exact ceea ce par: o molie cu un ochi.

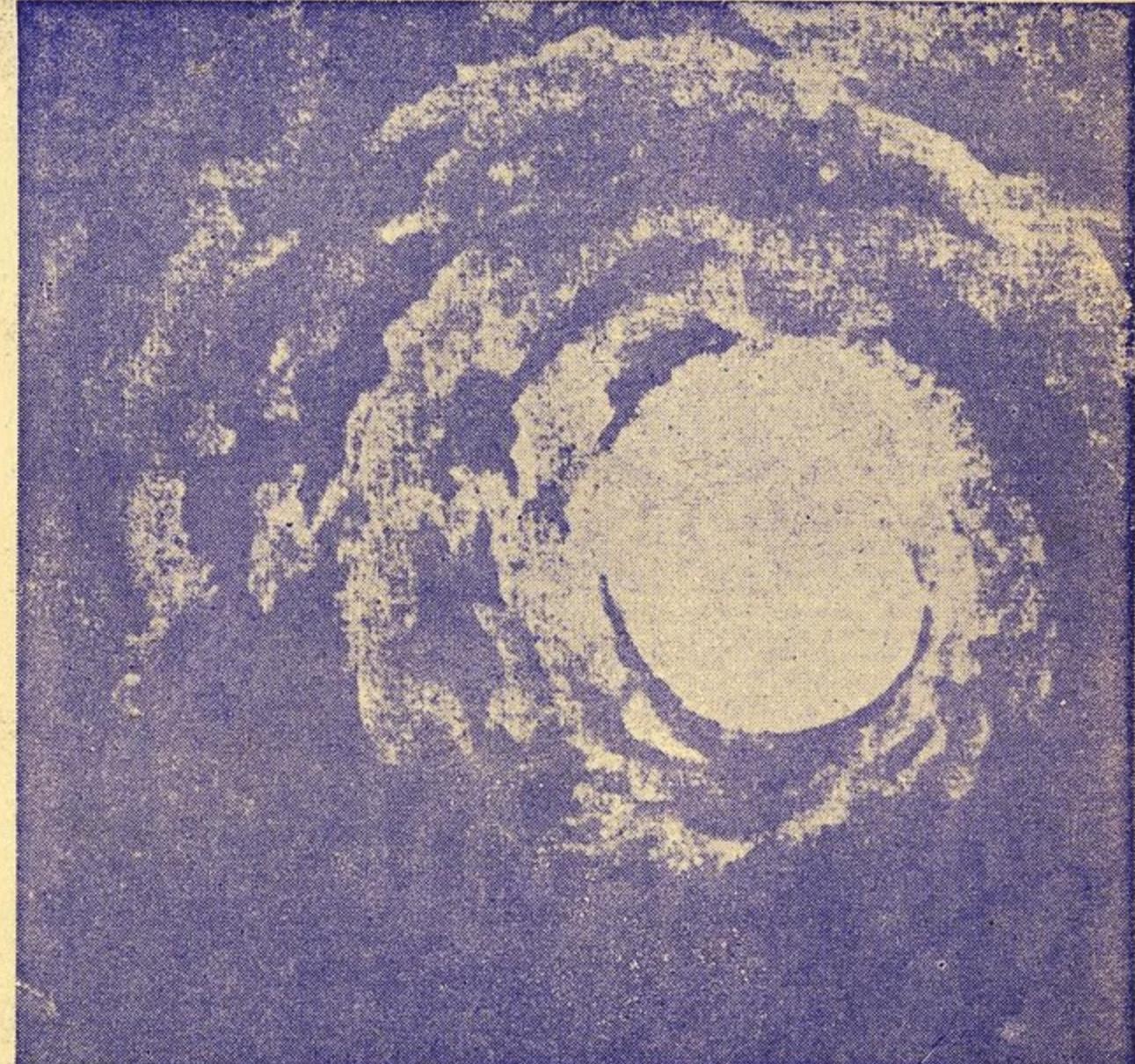
Buddy nu era expert în molii, deși triburi întregi de mici varietăți ale acestei specii se ospătaseră din nenorocita lui garderobă, dar creatura părea să fie ce spunea că e. Unul dintre ochii moliei cu un ochi era bine închis, dar celălalt, larg deschis, avea o pupillă neagră, uriașă — un abis întunecat, cu excepția petelor de lumină din interior, explodind în toate culorile spectrului.

— Ștai, continuă molia cu un ochi pe un ton de profundă cugetare, că adevărată valoare a unui om este adeseori mai mult sau mai puțin decît suma defectelor și calităților sale?

— Nu m-am gîndit, recunoșcu Buddy Else adunindu-se de pe jos și reluindu-și locul pe scaun. Ce-are de-a face cu mine?

— Te numești Buddy Else?

Buddy ezită, întrebîndu-se pentru o frație.

de secundă dacă molia era cumva un polițist deghizat. Nu părea. Încuvîntă în tăcere.

— Cunoști vreun alt Buddy Else? — Insistă molia.

— Nu există nici un Buddy Else în afară de mine. Sint singur.

— Atunci pe tine te caut, zise molia incintat, și dansul formelor luminoase din ochiul său bun pără să reinceapă cu innoită vigoare. Apropo, numele meu e „B”, ca și a doua literă a alfabetului.

— Ce s-a întimplat cu „A”?

— Ai auzit povestea cu molia și flacără?

Buddy se gîndi un moment:

— Nu, nu cred.

— „A” a fost arsă rău de o flacără.

— Yeah, mormăi Buddy cu simpatie, cred că a fost groaznic.

— Îmi închipui, trecu molia la subiect, că te întrebî de ce săt ai aici.

Un gînd teribil trecu prin mintea suspicioasă a lui Buddy.

— N-ai să-mi faci vreun rău, nu-i aşa?

N-avea de gînd să ia bobîrnace în nas de la nimeni, și asta includea o gigantică molie vorbitoare cu un ochi.

— Nu, Buddy Else, am venit să te ajut.

— Să mă ajută? Pe mine?

— Pe nimeni altcineva, îl asigură molia.

— Nu mi-ar strica un ajutor, spuse Buddy Else privind în jur la aspectul dezolant al apartamentului. Te pricepi la curățatul geamurilor?

— Pot face chiar mai mult, zise molia cu o stranie intonație.

— Nu zău, făcu Buddy brusc însărcinat.

— Apropie-te, ceru molia, și uită-te în adîncul ochiului meu bun.

Își deschise ochiul sănătos mai larg ca niciodată, efectul fiind închiderea completă a ochiului bolnav. Buddy privi temător în adîncurile sale înfricoșătorul abis al spațiului fără de capăt. Puțul de intuneric era atât de larg, încit dacă ar fi dorit-o, ar fi putut să se tîrască în adîncul gigantului ochi.

— Du-te, îl zori molia. Vei găsi o altă lume, mai bună.

Buddy Else n-avea de ce să refuze o lume mai bună. Cea în care se afla acum i se părea putredă. O altă lume ar fi însemnat o schimbare binevenită, așa că Buddy se tîrni înăuntru fără să stea prea mult pe gînduri. Nu era usor. Un vînt puternic îi sufla împotriva împiedicîndu-l să înainteze, împingîndu-l înapoi cu violență, dar rezistă rafalelor dezlănțuite și se trezi într-un tunel intunecat cu pereți moi, netezi la pipăit și podeaua destul de solidă pentru a-i suporta greutatea. Pete albe, tremurătoare, scăpeau în față, indicînd direcția cea bună — spre cercul de lumină ce se zărea în depărtare.

Se opri un moment pentru a privi înapoi, pătrunz de un sentiment de teamă și de nesiguran-

ță. Mizerabilul său apartament era acolo, așteptîndu-l, în caz că se hotără să se întoarcă. Alungă griile și — arînd de curiozitate — grăbi pasul.

Era ca și cum ar fi ieșit afară dintr-o pesteră intunecoasă, în plină zi de vară. Umbrindu-și ochii cu palma, porni către plaja acoperită cu nisip fin, auriu. Soarele, de culoarea portocalei, strălucea pe cerul albastru și limpede. Palmierii se legănu în briza umedă, în semn de bun venit. Suprafața calmă a oceanului se întindea în toate direcțiile în jurul său.

„Nu-i rău — gîndi Buddy, noțiunea de paradis a moliei potrivindu-se cu a sa — dar unde sint oamenii?”

Atunci văzu castelul.

Era așezat pe un deal, dominînd plaja și oceanul. Dinspre el răzbăteau frânturi de muzică și risete, iar miresmele unor băuturi și mincăruri exotice îi amînează simțurile. Buddy urcă în fugă panta domoală, alergă spre poartă și ajunge în sfîrșit în curte. Cu răsuflarea tăiată, transpirat și înfierbîntat, se opri să-si steargă fruntea de sudore. Instantaneu, o aversă de ploaie caldă căzu din cerul fără nori, răcorindu-l și inviorindu-l.

Începu să ridă și să plingă în același timp. Molia cu un ochi avea dreptate: era o lume frumoasă.

Și lumea cea nouă se dovedi plină de surpize. Căci înăuntrul castelului trăiau femei frumoase — cum nici nu visase — părind la fel de dornice să-i placă în realitate ca și cele din fanteziile sale nocturne.

Timpul zbură pe nesimțite. Buddy nu știa, nici nu-i păsa cit sătuse la castel; puteau fi minute, ore sau zile. Timpul incremenise, și totuși părea să curgă la nesfîrșit. Minca, bea, făcea dragoste. Avea toate plăcerile pe care un om și le-ar fi putut dori.

În afară de bani.

Sigur, era o viață minunată, dar rămăsese tot calic. Cine-i asigura viitorul? Trebuia să-si facă o mică rezervă pentru anii bătrînești...

Fetele nu știau ce erau aceia bani. — Bine, măcar ceva aur sau diamante aveți, nu? — insistă Buddy încrezător.

Nu aveau.

— Ce dracu de lume e astă fără bani pe care să-i cheltuiști? — vroia el să stie.

Fetele habar n-aveau despre ce vorbește. Ele doreau să-l mincine, să-l săruie și să-si reverse sentimentele neinhitate asupra bărbatului pe care — pentru motive inexplicabile — îl iubeau mai mult decît orice pe lume.

Ceea ce îi dădu lui Buddy marea sa idee de făcut bani.

Ar putea să se apuce de călătorii de afaceri, decise, chicotind. Pentru o sută de dolari va conduce clientul prin ochiul bun al moliei, spre insu-

(Continuare în pag. 2)

SUPLEMENȚUL REALIZAT DE DORIN DAVIDEANU, VIOREL MARINEASA ȘI SERGIU NICOLA